

ଦିନନାଥଙ୍କ
ଚିତ୍ରଶାଳା

ଚିତ୍ରଶାଳା ଚିତ୍ରକଳା
 ନୂତନତା ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନର
 ରଙ୍ଗଭୂମି । ଏଇଠି
 ମହାଯୋଗୀ ଶିବ ଓ
 ମହାମାୟା ଯୋଗେଶ୍ଵରୀ
 ସଦା ରତିଲାଳାରେ
 ଚଲ୍ଲାନ ରହିଥାନ୍ତି । ଏଠି
 ଅନାହତ ଶବ୍ଦର ମଧୁର
 ସଙ୍ଗୀତ ସ୍ଵରାକୁ ବିଦ୍ଵନ୍ମରେ
 ଅହରହ ପ୍ରଲୁହ କରୁଥାଏ ।
 ଚିତ୍ରଶାଳାରେ ଧ୍ୟାନ
 ହେଲେ ତୃତୀୟ ନେତ୍ର
 ଆପେ ଆପେ
 ଖୋଲିଯାଏ ଓ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ
 ଭେଦି ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖାଯାଏ ।
 ଏଠି ବିଷାଦ ନାହିଁ । ମୃତ୍ୟୁ
 ଭୟ ବି ନାହିଁ ।
 ଚିତ୍ରଶାଳା ଚିତ୍ରକରକୁ,
 କବିକୁ, ସ୍ଵରାକୁ ରମଣ
 ଶୀର୍ଷସୁଖ ପ୍ରଦାନ କରେ ।
 ନବ ନବ
 ଉନ୍ନେଷର ଓ ସର୍ଜନାର
 ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଘଟେ ।
 ଶିଳ୍ପୀଟିଏ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତ
 ରେ ପୁନର୍ନବିତ ହୁଁ
 ହେଉଥାଏ ।

ଦିନନାଥଙ୍କ
ଚିତ୍ରଶାଳା

୧
୫

ଦିନନାଥ ପାଠୀ

ଚିତ୍ରଶାଳା

ପ୍ରକାଶନ : ୧୧ ଜୁନ୍ ୨୦୦୦

ଚିତ୍ରଭାଷା : ଦିନନାଥ ପାଠୀ

ପ୍ରକାଶକ : ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶା ସାଂସ୍କୃତିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ
ଲୋଚାପଡ଼ା, ବ୍ରହ୍ମପୁର, ଗଞ୍ଜାମ

ବିତରକ : ଅବତୀ. ଇ ୪୯/୧୩୮୬ ଭୀମଟାଙ୍ଗି,
ଭୁବନେଶ୍ୱର-୭୫୧୦୨୦,
ଫୋନ୍ : ୦୬୭୪ ୫୯୦୨୧୨

ମୂଲ୍ୟ : ଏକଶହ ଟଙ୍କା ମାତ୍ର

Dinanath Pathy

Chitrasala. The Painter's Studio

Published on : 11th June 2000

Jacket and

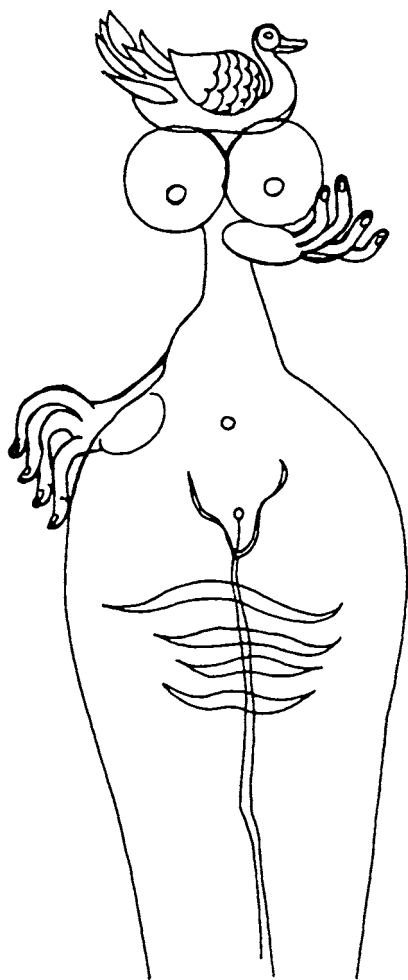
Illustrations : Dinanath Pathy

Publishers : Institute for South Orissan Studies
Lochapada, Berhampur, Ganjam.

Distributor : Avanti, E- 49/1386, Bhimatangi,
Bhubaneswar 751020. Tel : 0674 590212

Price : Hundred Rupees only

ଚିତ୍ରଶାଳାରେ
ଚିରକାଳ
ଚିତ୍ରପଟର ମାୟାରେ

ଚେତନାର ଚିତ୍ରଶାଳା

ଦିନନାଥଙ୍କର ସୃଜନଶୀଳତା ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣ । ସେ ଏକାଧାରରେ ଚିତ୍ରଶିଳ୍ପୀ, ଔପନ୍ୟାସିକ, କଳାତତ୍ତ୍ୱବିତ୍ ଏବଂ ଶେଷରେ କବି । କଳାର ବିଭିନ୍ନ ଜଗତରେ ସୃଷ୍ଟିଶୀଳ ଶିଳ୍ପୀ ହୋଇ ସ୍ୱଳ୍ପଦ ଭାବରେ ବିଚରଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଳାର ତତ୍ତ୍ୱ ଆଲୋଚନା କଲାବେଳେ ସେ ଅତି ନିଖୁଣ ଭାବରେ ପ୍ରୟୋଜନୀୟ ନୈର୍ବ୍ୟକ୍ତିକତାକୁ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ସଫଳତା ପଛରେ ଅଛି ତାଙ୍କର ଶୃଙ୍ଖଳାବୋଧ ଏବଂ ଉଭୟ ଅନୁଭବ ଓ ମାଧ୍ୟମ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଆନ୍ତରିକତା । ଏହି ଆନ୍ତରିକତା ହିଁ ତାଙ୍କୁ ଆଣିଦେଇଛି ଶିଳ୍ପ ଭାବରେ ସଫଳତା । ପ୍ରତିଷ୍ଠା ବି ।

କଳା ସୃଷ୍ଟିର ବୀଜମନ୍ତ୍ର ଆନ୍ତରିକତା । ଶିଳ୍ପୀ ଆନ୍ତରିକ ହୁଏ ଉଭୟ ନିଜ ଅନୁଭବ ଏବଂ କଳା ମାଧ୍ୟମ ପ୍ରତି । କଳାସୃଷ୍ଟି ଏହି ଉଭୟର କୋଳାକୋଳି ସଂପର୍କ । ଗୋଟିଏ ଅନ୍ୟତ୍ରକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରେ ନାହିଁ । ଉଭୟେ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗ ଭାବରେ ସମନ୍ୱିତ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ଶିଳ୍ପୀର ଅହଂତି ଦୂରତା ଏବଂ ନିକଟତା ରକ୍ଷା କରିଥାଏ ଉପନିଷଦ ବର୍ଣ୍ଣିତ ପକ୍ଷୀ ଦୁଇଟି ପରି । ଏହି ସଂପର୍କରେ ଦୂରତା ଯାନ୍ତ୍ରିକ ନୁହେଁ । ନିକଟତା ମଧ୍ୟ ଶ୍ରାବଣୀ ପ୍ରବଣତା ନୁହେଁ । ଏ ସଂପର୍କ ସଚେତନତାର । ସୃଜନଶୀଳତାର । ପ୍ରକାଶ୍ୟ, ପ୍ରକାଶକ ଓ ମାଧ୍ୟମ ସବୁ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗ ହୁଅନ୍ତି ଦୋସର ଦୂରତାରେ, ପୁଣି ଦିଗ୍‌ବଳୟୀ ନିବିଡ଼ତାରେ ।

ଏହି ସମନ୍ୱିତ ଶୃଙ୍ଖଳାବଦ୍ଧ ସ୍ୱାଧୀନତା ସବୁ ଶିଳ୍ପୀର ପ୍ରାଣ । ପ୍ରାଣ ମଧ୍ୟ ଦିନନାଥଙ୍କର । କଳାର ଶୃଙ୍ଖଳା ହେଉଛି ସ୍ୱାଧୀନତାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ , ଆନ୍ତରିକତାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ । କାରଣ ଶିଳ୍ପୀ ସଂପର୍କିତ ହୁଏ ନିଜ ଅନୁଭବ ଦସ୍ତ ଏବଂ ପ୍ରକାଶ ପିପାସୀ ଅହଂ ଏବଂ ଖୁଆଳି ମନୁଆ ମାଧ୍ୟମ ସହ । ସେଥିପାଇଁ ଶିଳ୍ପୀକୁ ଖଣ୍ଡାଧାରରେ ଚାଲିବାକୁ ପଡ଼େ । କାରଣ କଳାସୃଷ୍ଟିରେ ଚାଲାକିର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେନି । ଚାଲାକି କଲେ ଶିଳ୍ପୀ ଜଗତକୁ କିଛି ଦିନ ପାଇଁ ହୁଏତ ପ୍ରତାରିତ କରି ଦେଇ ପାରେ ମାତ୍ର ନିଜ ପାଖରେ ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଧରା ପଡ଼ି ଯାଉଥାଏ ।

ସଂପର୍କର ସମନ୍ୱୟ ଏବଂ ଏହି ସମନ୍ୱୟରୁ ସୃଷ୍ଟ କଳା ଓ ସୃଜନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ହେଉଛି ଦିନନାଥଙ୍କର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ । ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ସେ ଏହି ପ୍ରକ୍ରିୟାର ସଂପର୍କକୁ ରୂପ

ଦେବାକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି । ସଂପର୍କର ଜଟିଳତା, ବିଭିନ୍ନତା ଏବଂ ଗଭୀରତାରୁ ଜନ୍ମ ନେଇଛି ତାଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି ସମ୍ଭାର । ସଂପର୍କର ବାହ୍ୟତାର ନିଚ୍ଛକତାରୁ ଏହା ସଂପ୍ରସାରିତ ହୋଇଛି ଆତ୍ମ୍ୟନ୍ତରାତାର ଗଭୀରତାକୁ । ବାହ୍ୟ ଅନ୍ତଃ, ସ୍ୱପ୍ନ ସତ୍ୟ, ବସ୍ତୁ ଅବସ୍ତୁ, ଦେହ ଅଦେହ, ସ୍ମୃତି ବିସ୍ମୃତି ପୁଣି ଅହଂ ଆଉ ନାହଂର ସଂପର୍କ ଓ ସଂଘର୍ଷର କାହାଣୀ ତ କଳା । ଏହା ବାହ୍ୟ ଦୃଶ୍ୟ ଓ ବସ୍ତୁଜଗତର ବାସ୍ତବତାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଶେଷ ହୁଏ ସତ୍ୟର ଉପଲବ୍ଧିରେ । ଏ ଉପଲବ୍ଧିରେ ଥାଏ ଏକ ଅପହଂତ କୁ ଧରିବାର ବହପ । ଏ ବହପ ଅହଂକାରର ନୁହେଁ ଆତ୍ମବିଶ୍ୱାସର । ଏହି ଆତ୍ମ ବିଶ୍ୱାସ ଆଣିଦିଏ ଆତ୍ମାବିଷାକର ଆନନ୍ଦ ଓ ତୃପ୍ତି । ଏହି ଆବିଷାକର ଧାରା ଦିନନାଥଙ୍କର ସୃଷ୍ଟି । ଏ ଧାରା ନୂଆ ଜିନ୍ଦି ନୁହେଁ, ସବୁ ସତୋଟ ଶିଳ୍ପୀ ପାଖରେ ଏହା ସଦା ବର୍ତ୍ତମାନ । ମାତ୍ର ଏହି ଧାରାରେ ଦିନନାଥ ପଣତି ଶିଳ୍ପୀଙ୍କର ନିଜସ୍ୱ । ଏହି ଦିନନାଥ ପଣ ପ୍ରଥମରୁ କହନ୍ତି ବିଚିତ୍ରବର୍ଣ୍ଣା । ମାତ୍ର ଏହି ବିଭିନ୍ନତା କେବଳ ଏକ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାତ୍ର । ଶିଳ୍ପିମାନସ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ, ବିଭିନ୍ନ ମାଧ୍ୟମ ସାହାଯ୍ୟରେ ସେହି ଆତ୍ମାବିଷାକର ପଛରେ ଧାଇଁଛି ଯେଉଁଠି ସବୁ ସଂପର୍କ ଅଙ୍ଗାଙ୍ଗୀ । ଯେଉଁଠି ଶିଳ୍ପିକଳ୍ପନା, ବାସ୍ତବ ଓ ମାଧ୍ୟମ ଭିତରେ ଦୂରତା ନଥିବ, ଭିନ୍ନତା ନଥିବ; ଅନୁଭବର ସତ୍ୟଟି ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ନୂଆନୂଆ ହୋଇ ଜନ୍ମଲାଭ କରୁଥିବ । ଏହା ଯେମିତି ଅସାଧାରଣର ସାଧାରଣତା ପୁଣି ଏକ ପରିଚିତ ଅନନ୍ୟତା । ପରିଚିତ ଚିର ନୂତନତାଟିଏ ଅଭିନ ଭିନ୍ନତାଟିଏ, ସ୍ଥାୟୀ ପୁନର୍ନବୀଟିଏ, ଯେମିତି ସକାଳ ଓ ସଂଜ, ନଈ ଓ ବଣ ।

ଏହି ସୃଜନଶୀଳ କଳା ଚେତନାଟି ଦିନନାଥଙ୍କୁ ସବୁବେଳେ ବିଭିନ୍ନ ଭାବରେ ବ୍ୟସ୍ତ କରିଛି, ବିବ୍ରତ କରିଛି । ସେ ଏହି ରହସ୍ୟମୟୀ ବାସ୍ତବତାକୁ ବସ୍ତୁ, ମଣିଷ, ଭାବ ଏପରିକି ଶୂନ୍ୟତା ଭିତରେ ଖୋଜି ଚୁକ୍ତିଛନ୍ତି ଶବ୍ଦ, ଭାଷା, ରଙ୍ଗ ଓ ମାଟି ପଥର ସାହାଯ୍ୟରେ । ଏହାକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି ପରଂପରାର ପୁରାତନତାରେ, ସଂସ୍କୃତିର ସଂଘନତାରେ । ପୁଣି ବର୍ତ୍ତମାନର ବସ୍ତୁ ହାତ୍ତକାଉ ସତ୍ୟତା ଭିତରେ । ସବୁ ଭିତରେ ସେ ଏହି ସଂପର୍କକୁ ଖୋଜୁଛନ୍ତି । ଖୋଜୁଛନ୍ତି ସଂପର୍କର ଗଭୀରତା ଓ ସୃଷ୍ଟିତାକୁ । ଏହା କେତେବେଳେ ମଣିଷ ସହ ମନ୍ତର କାରର ସଂପର୍କ ତ କେତେବେଳେ ରାଧାକୃଷ୍ଣର ସଂପର୍କ । ପୁଣି କେତେବେଳେ ଜଡ଼ ପିତୃଳା ସହ କାରିଗରର ସଂପର୍କ । ଏହି ସଂପର୍କରେ ତ ଜୀବନର ନିର୍ଯ୍ୟାସ । ତାର ଚିର ନୂତନ ଚିରଂଜନତା । ସେଇଥିପାଇଁ ତ ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି - ଜୀବନ ଆଉ କେତେ କି ?

ପିତୁଳା ଗଢ଼ିବା ଓ ନଶ୍ୱରିବା ଭିତରର
ସମୟ ତକ ତ !

* * *

ପ୍ରାଣ ଆଉ କେତେ କି ?
ବାକ୍ୟଟିଏ ସ୍ମରିବା ଓ ନିଶ୍ଚୟ ହେବାର
ବ୍ୟବଧାନ ତ !
ତୁ କିଏ ?
ଚିହ୍ନିନେ, ତାଙ୍କ କଳାକୁଞ୍ଜର
ଗଦାଏ ପିତୁଳି ଭିତରୁ ।

ଏହି ପ୍ରଶ୍ନ ‘ତୁ କିଏ ?’ ଓ ‘ମୁଁ କିଏ ?’ ଏବଂ ନିଜକୁ ଚିହ୍ନି ନେବା
ଗଦାଏ ପିତୁଳି ଭିତରୁ ହିଁ ଶିକ୍ଷାଙ୍କର ପ୍ରଶ୍ନ । ତାଙ୍କ ସର୍ଜନାର ପ୍ରଶ୍ନ । ନିଜର ଅହଂକୁ ଖୋଜିପାଇବାର
‘ପିତୁଳି’ ଭିତରୁ । ଯେଉଁ ପିତୁଳି ତା ହାତଗଢ଼ା, ମନଗଢ଼ା । ଯହିଁରେ ସ୍ମୃତି ସ୍ୱପ୍ନ ଏବଂ ଏକ
ଉତ୍ତରଣବୋଧର ଚେତନା । ଯାହା ନିଜର ଅନ୍ୟ ରୂପ । ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ତାହା ବାହ୍ୟ ବସ୍ତୁ
ଜଗତର ଏକ ଅଂଶ । ଜଡ଼ ପ୍ରାଣହୀନ ଯଦିଓ ସୁନ୍ଦର । ଏହି ଜଡ଼ମୟତାକୁ ପ୍ରାଣବନ୍ତ କରିବାତ
କଳା ଏବଂ ପ୍ରାଣବନ୍ତ କରିବାର ଧାରା ହିଁ ସୃଜନଶୀଳତା । ଏହି ଧାରାରେ ‘ମୁଁ’ ରୂପାନ୍ତରିତ
ହୁଏ, ପୁନର୍ନବିତ ହୁଏ । ଆଉ ଯିଏ କରାଏ ସିଏ ତ ସ୍ମୃତି, ସ୍ୱପ୍ନ ଏବଂ ଜୀବନ । ଏହି ସଂପର୍କର
କଥା ‘ପୁନର୍ନବା’ରେ । ଏଥିରେ କଳାର ଜଗତ, ଶିଳ୍ପୀର ମାନସ ଏବଂ ବାସ୍ତବତାର ଧାରା
ଏକାକାର । ଏକାକାର ଅତୀତ, ପରଂପରା ପୁଣି ବର୍ତ୍ତମାନ । ଏକାକାର ସୃଜନମାନ,
ପ୍ରେରଣାର ଉଷ, କଳା ଚେତନା ଏବଂ କଳାର ଉତ୍ତରଣ ଶକ୍ତି । ଏହି ସଂପର୍କର ଜଟିଳତା
ପୁନର୍ନବା ଉପନ୍ୟାସର ବିଷୟବସ୍ତୁ । ଏହି ସଂପର୍କରେ ବାଣି ହୁଅନ୍ତି ନୀଳାମର ମିଶ୍ର,
ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଓ ଗୌରୀ । ନୀଳମାଧବ ପରଂପରା, କଳାଦର୍ଶ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଶିଳ୍ପୀ ସୃଜନଶୀଳତା
ଏବଂ ଗୌରୀ ପ୍ରେରଣାର ଉଷ ପୁଣି କଳାସୃଷ୍ଟି ଓ କଳାର ପ୍ରଭାବ ଯାଦୁରା ନିଜେ ମଧ୍ୟ
ପ୍ରଭାବିତ । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଓ ଗୌରୀ ଉଭୟେ ସୃଷ୍ଟିଶୀଳ ଏବଂ କଳା ଓ କଳାର ଉତ୍ତରୀତ
ଅବବୋଧ । ସେମାନେ ଏକ ଧାରା ଯାହା ନୀଳାମରଙ୍କ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗୌରୀ
ପାଖରେ ସରିଯାଇଛି । ଗୌରୀ କଳା ସମ୍ଭାବନାର ପ୍ରତୀକ । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ କଳାର ବାହ୍ୟତାରେ

ବନ୍ଦୀ । ଗୌରୀ କଳାର ଉତ୍ତରଣ । ମାତ୍ର ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ବନ୍ଦୀ କଳାର ବାହ୍ୟ ଅଳଂକରଣରେ । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ପାଖରେ ଶିଳ୍ପୀ ପରିଣତ ହୋଇଛି ଜୀବନର କୁଶଳୀ କାରୀଗରରେ । ମାତ୍ର ଗୌରୀ ପାଲଟିଛି କଳାର ଆତ୍ମା । ନୀଳାମ୍ବର ସବୁଦିନ ପରି ରହିଛନ୍ତି କଳାର ଗଭୀର ଭିତ୍ତିଭୂମି ହୋଇ ଯେଉଁଠି ସାଧନା, ଆନ୍ତରିକତା ଏବଂ ପରଂପରା ସବୁ ଏକାକାର । ଗୌରୀ ପୁନର୍ନବାର ଏକ ପରିଣତି ମାତ୍ର । ନିତ୍ୟାନନ୍ଦଙ୍କ ପରିଣତି ଅନ୍ୟ ଏକ ନୂତନତାର ସଂଭାବନାକୁ ଆଶାରଖେ । କଳାର ଉତ୍ତରଣ ପାଇଁ ଅପେକ୍ଷା କରେ । ତେଣୁ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ଉତ୍ତରଣ ଧାରାରେ ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ । ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବୋଲି ପୂର୍ଣ୍ଣତାର ଆଶାରଖେ । ଏବଂ ଏହି ଆଶାଟା ହିଁ ପୁନର୍ନବାର ପରମ ସତ୍ୟ । କଳାର ଜୀବନ । କଳା ମୃତ୍ୟୁର ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ । ମୃତ୍ୟୁ ତ ଶୂନ୍ୟତା, ମାତ୍ର କଳାରେ ଥାଏ ଆଶା, ସଂଭାବନା । ବଦଳିବା ଭିତରେ ଜିତି ହାରି, ବାସ୍ତବତାର କୁହୁକରେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ ମଧ୍ୟ କଳାର ଜୀବନରେ ସଂଭାବନା ଥାଏ, ଆଶାଥାଏ । କୁଞ୍ଜ ପରି ହୁଏତ କ୍ଷଣିକ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ । ମାତ୍ର ପୁଣି ନୂଆ ହୁଏ । ଏ ନୂଆ ହେବା କେବଳ ପୁରୁଣାର ନବୀକରଣ ନୁହେଁ । ରୂପାନ୍ୱିତ ହେବା, ଭିନ୍ନ ହେବା, ଅନନ୍ୟ ହେବା । ଦିନନାଥଙ୍କ ଭାଷାରେ ‘ବିଧାତାର ଈର୍ଷାର ଉତ୍ତରରେ ସେ ସର୍ଜନା କରୁଥାଏ, ଭାଙ୍ଗୁଥାଏ, ଗଢୁଥାଏ, ପୁଣି ଭାଙ୍ଗୁଥାଏ ନୀଳାମ୍ବର ମିଶ୍ରଙ୍କ କଳାକୁଞ୍ଜ ଭଳି, ଏ ଉପନ୍ୟାସର ଅଧିକାଂଶ ଚରିତ୍ର ଭଳି । ପୁନର୍ନବା ଏକ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମାତ୍ର ’ । ‘ବିଧାତାର ଈର୍ଷା’ ର ‘ଉତ୍ତର’ କଳା ଓ ମୃତ୍ୟୁକୁ ଏକ ଆହ୍ୱାନ । ଏହି ଆହ୍ୱାନର ଶକ୍ତିରେ ମଣିଷ ଗଢ଼େ ଏବଂ ନିଜେ ଗଢ଼ି ହୋଇଯାଏ । ମାତ୍ର କେବେ ସରେ ନାହିଁ । ସିଏ ବାନ୍ଧିହୁଏ ନାହିଁ । ସେ ପ୍ରତୀକ ମୁକ୍ତିର । ସମ୍ଭାବନାର । ପୁନର୍ନବା ସଂଭାବନାର ପ୍ରତୀକ ତେଣୁ ଅସଂପୂର୍ଣ୍ଣତା, ଭିନ୍ନମୁଖତା, ଏହାର ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ପାହାଚ । ଏହିପରି ଗୋଟିଏ ପାହାଚରେ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ । ଗୋଟିଏ ଦିଗରୁ ବିଚାର କଲେ ହୁଏତ ଏକ ପରିଣତି । ମାତ୍ର କଳାଦିଗରୁ ସେ ଗଢ଼ିଉଠିଛି ସଂଭାବନାର ସୂଚନା । ଗୌରୀର ଛାଇ । କଳାକୁଞ୍ଜ ପୁଣି ମଠ ? ବାସ୍ତବତା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୂପ ପୁଣି କଳା ପରିବେଶର ଭିନ୍ନତା । ଯେଉଁଠି ଅନୁଭୂତି ପ୍ରତୀକ ପାଲଟେ । ଏଣୁ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୁଏ ।

ଗୋଟିଏ ଦିଗରୁ ବିଚାର କଲେ ‘ଚିତ୍ରଶାଳା’ କବିତା ବହିଟି ଏହି ଚେତନାର ଏକ କ୍ରମ ବିକଶିତ ଦିଗ । ଏହା ଅନେକାଂଶରେ ‘ପୁନର୍ନବା’ର କାବ୍ୟିକରଣ । ମାତ୍ର କଳାତତ୍ତ୍ୱର ପଦିକରଣ ନୁହେଁ । କଳାନୁଭବର ଆତ୍ମିକ ଉଦ୍ଧାରଣ । ତତ୍ତ୍ୱ ଅନୁଭବର ନିର୍ଯ୍ୟାସର ପୋଥିକରଣ । ଏହା ଅନୁଶୀଳନ, ବିଶ୍ଳେଷଣ ଏବଂ ଅଭ୍ୟାସ ସାଧନାରୁ ଜନ୍ମ

ନେଇଥାଏ । ଏହା ସିଦ୍ଧି ପାଇଁ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ହୋଇଥାଏ । ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ତରରେ ମନକୁ ଶାଣିତ କରି
 ପ୍ରସ୍ତୁତି ପର୍ବ ସୃଷ୍ଟି କରିଥାଏ । ତତ୍ତ୍ୱ କିନ୍ତୁ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆଦିର ଅନୁଶୀଳନ ମାତ୍ର । ଏହା କେବେ ସୃଷ୍ଟି
 ପ୍ରକ୍ରିୟା ନୁହେଁ । ଏହା ଜ୍ଞାନ ଦିଏ, ଧାରଣା ଦିଏ ମାତ୍ର ରକ୍ତରେ ଆଲୋଡ଼ନ ସୃଷ୍ଟିକରେ ନାହିଁ ।
 ଏହା ବୁଦ୍ଧିଦାୟ କରେ ମାତ୍ର ଆବେଗ ଉଷ୍ମ କରିବାରେ ସଫଳ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହା ଜ୍ଞାନର ଦିଗନ୍ତକୁ
 ବ୍ୟାପ୍ତ କରେ ମାତ୍ର ଅନୁଭବରେ ଗଭୀରତା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ତତ୍ତ୍ୱାଶ୍ରୟୀ ଲେଖା
 ଜ୍ଞାନମୂଳକ ହେବ ସିନା, ଚିହ୍ନାଇ ଦେବ ସିନା, ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ ସିନା ମାତ୍ର ସୃଜନଧର୍ମୀ
 ହୋଇ ପାରିବନି । କଳାକୁ ବୁଝିବା, ମାପିବା, ବିଚାରିବା ଗୋଟିଏ କଥା କଳାସୃଷ୍ଟି କରିବା ଆଉ
 ଗୋଟିଏ କଥା । କଳାସୃଷ୍ଟିର ବିଚାର ବୁଦ୍ଧି ସାହାଯ୍ୟରେ । କଳାବସ୍ତୁର ବାସ୍ତବତାକୁ ନେଇ ଏକ
 ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସତ୍ୟର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା । ମାତ୍ର କଳା ସୃଷ୍ଟି କଳ୍ପନା ଏବଂ ଅନୁଭବର ଚାତୁର୍ଯ୍ୟରେ ସତ୍ୟର
 ସନ୍ଧାନ କରିବା । ଏହି ଧାରାରେ ତତ୍ତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ଅନୁଭବରେ ପରିଣତ ହୁଏ । ସେତେବେଳେ ତତ୍ତ୍ୱ
 ହୋଇଯାଏ ଜୀବନାନୁଭୂତିର ଅଂଶ ବିଶେଷ । ଗୋଟିଏ ଅନୁଭବ ସହ ଆସିଯାଏ ସାମ୍ୟତା ।
 ନୀଳାମ୍ବରଙ୍କ କହିବା କଥା ଯେତେବେଳେ ଗୌରୀ ହୋଇ ନିତ୍ୟାନନ୍ଦକୁ ଆଲୋଡ଼ିତ କରେ,
 ସେତେବେଳେ ଗୌରୀ, ରାଧା, ପ୍ରେୟସୀ, ମାନସୀ ଏବଂ ଏପରିକି ପଞ୍ଚା ସବୁ ସେହି ଅନୁଭବ ହୋଇ
 କଳାନୁଭବରେ ପରିଣତ ହୁଅନ୍ତି । ଏହି ଅନୁଭବକୁ ବୁଝିବାକୁ ହେଲେ ସହୃଦୟତାର
 ପ୍ରୟୋଜନ । ଉଦାରତାର ପ୍ରୟୋଜନ । ଏହି ପରି ଦୁଇଟି ଜଗତ- କଳା ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ ତଥାକଥିତ
 ବାସ୍ତବ ବିଚାର ଭିତରେ ଥିବା ଦୃଢ଼ରେ ହିଁ ନିହିତ ଚିନ୍ତାଶାଳାର ସୃଷ୍ଟି । ଏଠାରେ କଳାନୁଭବ,
 କଳାତତ୍ତ୍ୱ ଏକାକାର ହୋଇ ଆତ୍ମିକ ଅନୁଭୂତିରେ ପରିଣତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏହି ଅନୁଭୂତିରେ ଅଛି
 ଦୃଢ଼ । ଦୃଢ଼ରୁ ଜାତ ପ୍ରଶ୍ନ । କବିତାର ଆରମ୍ଭ ପ୍ରଶ୍ନରୁ । ଏ ପ୍ରଶ୍ନ କବିଙ୍କୁ, ତାଙ୍କ ସୃଜନଶକ୍ତିକୁ,
 କଳାର ଶକ୍ତିକୁ, ସାଧାରଣ ଚେତନାର ବାସ୍ତବ ମଣିଷର । ଏମିତିକି ନିଜର ଅତି ଆପଣାର ।
 ଯିଏ ତା ଅଜ୍ଞାତସାରରେ ସେ କଳାର ପ୍ରାଣକେନ୍ଦ୍ର ।

ପଚାର, ପଚାର ସହିରେ
 ଚିନ୍ତା କଣ ସତେ କଥା କହେ?
 ତା ଦେହରେ ଅଳା ମଣିଷଙ୍କ
 ପ୍ରେମ ଓ ଯାତନାର
 ଅଶ୍ରୁ ଭିଜା ଅନ୍ତରର କଥା ?

ଏହି ପ୍ରଶ୍ନରେ ସୂଚିତ ହେଉଥିବା ସନ୍ଦେହ ଭିତରେ ପୁଣି ଫୁଟି ଉଠେ ପ୍ରକାଶିତ ହେବାର କାମନା । ସଂପର୍କର ନିବିଡ଼ତାରେ ଆହୁରି ଅନନ୍ୟତା ଆଣିବାର ଗଭୀର ଇଚ୍ଛା ।

ସହି ପଚାର, ପଚାର ?
ମୋ ପ୍ରେମ ନିର୍ମଳ ନିର୍ଝର
ମୋ ନାଭିରେ କସ୍ତୁରୀର ବାସ୍ନା
ମୋ ଗଭୀରେ ପାରିଜାତ
ମୋତେ ସେ ଦେଇ କି ପାରିବ
ତା କାଉଁରୀ କାଠିର ସ୍ବର୍ଣ୍ଣ
ମୋ ପ୍ରାଣରେ
ଭରିକି ପାରିବ
କୋଟି କୋଟି ବିଶ୍ବର ମହକ ।

ଏହି କାମନା ସଂପର୍କର ଅନ୍ୟ ଏକ ଦିଗ । କଳା ସାହାଯ୍ୟରେ ଅଧିକ ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଲାଭର ବାସନା । ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ଭିନ୍ନ ଏକ ମାଧ୍ୟମ ସାହାଯ୍ୟରେ ପୁନର୍ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଯିବାର ଦୁର୍ବାର ଅଭିଳାଷ । ତେଣୁ କବିତାର ଆରମ୍ଭରୁ ଦୁଇଟି ଜଗତର ସୂଚନା । ଗୋଟିଏ କଳାର ଜଗତ । ତାର ଅଯୋଗିକ ସମ୍ଭାବନା । ଅନ୍ୟଟି ସାଧାରଣ ମନର କାମନା, ବାସନା, ଦୁଃସ୍ବ ଏପରିକି ବିଶ୍ବାସ ଓ ସନ୍ଦେହ । ତେଣୁ ଏଠାରେ କବି ସାଧାରଣ ଜୀବନର ଅଂଶଟିଏ ମଧ୍ୟ । ତେଣୁ ଏ କବିତାରେ କଳାଶକ୍ତି ଏବଂ ବାସ୍ତବତା ସଂପର୍କିତ ପୁଣି ସଂଘର୍ଷରତ । କବି ଏହି ସଂପର୍କ- ସଂଘର୍ଷ ନିର୍ଯ୍ୟାସକୁ ହିଁ ପୁଟାଇଛନ୍ତି । କବିତା ଗୁଡ଼ିକ କଳା ଜରିଆରେ ଜୀବନର କଥା କହେ । ସାଧାରଣ ଅସାଧାରଣ ସଂପର୍କର କଥା କହେ । ତେଣୁ ସତ୍ୟକୁ ଅଧିକ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଛୁଇଁ ପାରେ ।

କବି ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ବାସ୍ତବ ଜଗତ ପ୍ରତି ସତେତନ । କଳ୍ପନା ଜଗତ ଏବଂ ବାସ୍ତବ ଜଗତ ଭିତରେ ଥିବା ନିବିଡ଼ତା ପୁଣି ଦୂରତା । କବି କିନ୍ତୁ କ୍ଷଣ କ୍ଷଣକେ ଆନ ପୃଥିବୀ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ‘ ସେ ଗହନ ରାଇଜ କଥା ’ କହିବା ପାଇଁ ବ୍ୟାକୁଳ । ମାତ୍ର ଦୈନନ୍ଦିନତାର ଜାଲରେ ହୁଏତ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇନି, ‘ ଏ ମରମ କଥା ’ କହିବାକୁ । ସବୁ କବିତା ଏହି ‘ ମରମ କଥା ’ କହିବାର ବ୍ୟାକୁଳତା । ବ୍ୟାକୁଳ ଏ କଥା ଶୁଣିବା ପାଇଁ ଦରଦା

ମନଟିଏ ପାଇବା ପାଇଁ । ଏହି ଦରଦୀ ମନ ଆସେ କଷ୍ଟନୀର ମାନସୀ ଜରିଆରେ । ଏବଂ ଏହି ମାନସୀକୁ ସେ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରାଏ ତାର ବାସ୍ତବତା ପାଖରେ । ଏ କବିତା ରେ ଏହି ଦୁଇ ମନର ସଂଘର୍ଷ । ସଂଘର୍ଷରୁ ଜାତ ବିଚଳତା, ଦହନ ଏବଂ ସେଥିରୁ କବିତା । ମାତ୍ର କହିବା ପାଇଁ କବି ପାଖରେ ‘ ସତରେ ବେଳ ନଥିଲା ’ । ତେଣୁ କବି ମଧ୍ୟ ବାସ୍ତବତାର ଶିକାର । ଏହି ଦୁଇ ବାସ୍ତବତାର ମଝିରେ କଳାପ୍ରାଣ ର ଜୀବନ ହିଁ ଏହି କବିତା । ବେଳ ନଥିବା କବି କିନ୍ତୁ ବେଳେବେଳେ ହଜିଯାଏ ସୃଜନତା ଭିତରେ । ଯେଉଁଠି ସବୁ ହେଉଯାଏ ତାର ସ୍ୱପ୍ନ, କଷ୍ଟନା । ଏହି ସ୍ୱପ୍ନ ଜଗତ ତ ତାର ‘ ଚିତ୍ରଶାଳା ’ । ମାତ୍ର ସେଠାରେ ବାସ୍ତବତା ଝଡ଼ ଉଠାଏ । ଅନୁଦାର ଅସ୍ପଷ୍ଟତା ପୁଣି ଅନୁଭବର ସୀମିତତା ଶିଳ୍ପୀକୁ ବୁଝି ପାରେନି, ସେ ଶିଳ୍ପୀର ରାଧାକୁ ସାଧାରଣ ଅତିଥୀ ନାରୀ ଭାବରେ ଦେଖି ନିଜେ ଅବହେଳିତ, ପ୍ରତାରିତ ବୋଲି ମନେକରେ ।

ମୁଁ ଥାଉ ଥାଉ
ଏ ରୂପ ଥାକୁତ
ମାଉପିକ ଦେହ
ସେମାନଙ୍କ ଲାଜ ଓ ମହତ?
ପୁଣି ମୁଁ ଥାଉ ଥାଉ
ଉଛୁତ ଅନ୍ୟ ନାରୀ ରୂପ ?

ଏହି ‘ ମୁଁ ’ ଶିଳ୍ପୀର ‘ ମୁଁ ’ କୁ ବୁଝେନା । ସେ ବୁଝେନା ତାର ପ୍ରେମର ପ୍ରକାଶ ଏ ଚିତ୍ରକଳା । ଏଠାରେ ଦୁଇଟି ସ୍ତରର କଥା । ରସିକପଣର ଅଭାବର ଶିକାର ହୁଏ ଶିଳ୍ପୀ । ସବୁ ଚିତ୍ର ତ ପୁନର୍ନବା ରାଧା । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରାଧା ବା କୁଆଡୁ ମିଳିବ ?

ସେ ଖୋଜିଲେ ରାଧାକୁ
ରାଧା ବା ଆସନ୍ତା କୁଆଡୁ
ଖାଲି ଚିତ୍ରପଟଟିଏ
କାନ୍ଥରେ ଆଉଜା ଥିଲା
ଝଟକୁଥିଲା ସେ
ବର୍ଣ୍ଣର ଆଭାରେ ।

ଏକ ଆତ୍ମିକ ଦୁଃଖରୁ ଏହି କବିତା ଆରମ୍ଭ । ଏ ଦୁଃଖ ଭୁଲ ବୁଝାମଣାର
 ଯାହା ସବୁ ଶିଳ୍ପୀର ନିୟତି । ଏହି ଦୁଃଖ ଧରି କବି ଆରମ୍ଭ କରେ ତାର ଯାତ୍ରା । ଜୀବନଯାତ୍ରା
 ସୃଷ୍ଟି ଯାତ୍ରା । ଏ ଯାତ୍ରା ତା ପାଖରେ ବଞ୍ଚିବା । ଏ ଯାତ୍ରା ତିଳ ତିଳ ଜଳିବାର ନିର୍ଯ୍ୟାସ । ଏହି
 ଯାତ୍ରାର ପ୍ରତୀକ ‘ରେଳ’ । ସମୟର ମୁହୂର୍ତ୍ତତା ଭିତରୁ ଚିରଂତନତା ଆଡ଼କୁ ଟାଣିନିଏ ।
 ଶୂନ୍ୟତାର ସୂଚନା ଦିଏ । ଏହି ଯାତ୍ରାରେ ମିଳେ ପ୍ରେରଣା । ରୁକ୍ଷ ବାସ୍ତବତାର ପରିବର୍ତ୍ତିତ
 ରୂପ । ପ୍ରେରଣା ଓ ସହୃଦୟତା ଆସେ । କହେ - ‘ମୁଁ ଅଛି ପରା’ । ପରିଣତି ହୁଏ କବିର
 ରୂପାନ୍ତର । ତାର ଦୁଃଖ ସବୁ ଭାଷାବଦ୍ଧ ହୁଏ । ସେ ପାଲଟି ଯାଏ ଭିନ୍ନ ଏକ ଅହଂ ।

ମୁଁ ଆଉ କେମିତି
 ପଚାରି ଥା’ନ୍ତି ଯେ,
 କଷତ ଶୁଖିଗଲା
 ବାକରୁଣ ହେଲା
 ଦେହ ବି ସୁନା ପାଲଟିଲା
 ତା ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ବି
 ପାଲଟିଲି ସୁନାର ପ୍ରତିମା ।

ଏହି ରୂପାନ୍ତରିତ ଅହଂ ପାଖରେ ଜୀବନ ଭିନ୍ନ ଦିଶେ । ନୂଆ ଅର୍ଥରେ
 ଅର୍ଥମୟ ହୋଇଉଠେ । ଆଦିମ ସରାସୁପ ପରି ଜୀବନ ଯାତ୍ରାରୁ ମିଳିଯାଏ ବଞ୍ଚିବାର ଅର୍ଥ ।
 କଳାର ଦର୍ଶନ । ‘ଦର୍ଶନ ସବୁରେ ଥାଏ / ନଡ଼ିଆରେ ପାଣି ପରି ।’ ଏହି ଯାତ୍ରା,
 ଜୀବନାନୁଭୂତି, ସଂପର୍କ ସଂଘର୍ଷ ପୁଣି ରୂପାନ୍ତର ହିଁ ‘ରେଳ’ । ଯାହା କାଳର ଓ ସ୍ଥାନର
 ବାଡ଼କୁ ଡେଇଁ ଯାଏ । ଡେଇଁ ଯାଏ ଜୀବନର ଛୋଟ ଛୋଟ ବାଲିକୁଦ । ରେଳ କବିଙ୍କ
 ପାଖରେ ପ୍ରତୀକଟିଏ । କାଳର, ଜୀବନର, ପରିବର୍ତ୍ତନର ସ୍ମୃତି ଆସେ ସତ ହୋଇ ।
 ସତ ପୁଣି ସ୍ମୃତି ହୁଏ । ସବୁ ହୁଏ କଳା । ଦେହର ଦେହପଣ ଭିତରେ ମିଳିଯାଏ ଅଦେହର
 ପୂର୍ଣ୍ଣତା । ଅସମ୍ଭବ ସମ୍ଭବ ହୁଏ । ରେଳ ଯାତ୍ରା କାଳର ସୀମାକୁ ଟପି, ଦେହର ଦୀପଦଣ୍ଡି
 ଟପି ନେଇଯାଏ ଅଲୌକିକତା ଆଡ଼କୁ । ଏହା ଅଲୌକିକତାର ମାଟିମନ୍ତ ପୁଣି ମାଟିର
 ଅଲୌକିକ ଧ୍ବନି ।

ଏ ମହାଯାତ୍ରା କିଏ ବା ରଚିଲା
ସ୍ବର୍ଗରୁ ମାଟିକୁ ଅଲୌକିକ
ନଥିଲା ଶୁଣା କେବେ
ଓଲଟ ବୃକ୍ଷରେ ଫୁଲ ।

ଏହି ନଥିବା ହୋଇଗଲା ପରେ କବି ସେହି ସମ୍ପର୍କକୁ ଆପଣାର କରେ ।
ପ୍ରାର୍ଥନା କରେ ଯା ପାଇଁ ଫିଟିଯାଏ ତାର ‘ ଦିବ୍ୟଚକ୍ଷୁ ’, ଆତ୍ମବିଷ୍ଣୁର ସହ ସତ୍ୟକୁ
ଗାଇପାରେ ।

ହେ କମଳା ପଦ୍ମନେତ୍ରୀ
ହେମବର୍ଷା , ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା
ବର୍ଷିବିଅ ପ୍ରେମ ବିହୁଟିଏ
ପେଡ଼ିଯାଉ ଦିବ୍ୟଚକ୍ଷୁ ମୋର ।

ଏଇ ସଂପର୍କରେ ଅନେକ ରୂପ ଅନେକ ଜଟିଳତା ପୁଣି ଅନେକ ବିଭବ ।
ସଂପର୍କ, ଆସକ୍ତି ପ୍ରେମ ପାଲଟିବ । ପ୍ରେମରେ ଏକ ହେବ ମାନସୀ, ପ୍ରକୃତି ଏବଂ କବିତା ।
କବି ନିଜକୁ ହରାଇ ପୁଣି ନିଜକୁ ପାଇବ । ରୂପ ହେବ ଐଶ୍ବର୍ଯ୍ୟ । ପ୍ରେମ ବିନା ପୁଣି ସବୁହେବ
ଶୂନ୍ୟ । ତେଣୁ ସଂପର୍କର ଆଉ ଏକ ଦିଶ ଖୋଲିଯାଏ । ବାହ୍ୟତା ଧୀରେ ଧୀରେ ଅନ୍ତରଙ୍ଗତାରେ
ପରିଗଣିତ ହୁଏ । ରେଳଗାଡ଼ି, ତାର ଯାତ୍ରା, ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଭିତରକୁ ନୂଆ ନୂଆ ଗ୍ରାମ ଓ ସହରକୁ
କାଳର ସେପାରିକୁ ସବୁ ସାରି ଆସି ପହଞ୍ଚେ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ୟକ୍ତିର ଅନ୍ତରଙ୍ଗତାରେ । ଜୀବନ ର
ନିବିଡ଼ତା ପରିଣତ ହୁଏ ପ୍ରେମିକ ପ୍ରେମିକାରେ । ଏ ସଂପର୍କ ନଥିଲେ ସବୁ ଅର୍ଥହୀନ ।

ତମେ ନଥିଲେ
ଜହ୍ନ ବି ନଥିବ
ଆକାଶ ମେଘ
ଆଉ ରୂପାର ବୋଇତ
ଶୂନ୍ୟ ପାଲଟିବ ।

କବି ସଂପର୍କର ବିଭିନ୍ନ ଇତିହାସରେ ସିଦ୍ଧ ହୋଇ ଜୀବନକୁ ତଥା ଜୀବନକୁ
 ବଞ୍ଚାଉଥିବା ରହସ୍ୟମୟୀ ରାଧା ଓ ନାରୀ ଚେତନାକୁ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । କଅଁଳ ସମ୍ପର୍କ
 ଭିତରେ ପୁଣି ଲୁଚି ରହିଥିବା ମହାପ୍ରଳୟର ଶଂକାକୁ ଦେଖିଛନ୍ତି । ସଂପର୍କର ଏହି ମାୟାଜାଳ
 - ଦେହ, ମନର ପଶାଖେଳ, ପୁଣି ଦେହ ଭିତରେ ଅଦେହର ଡା'ଣି ଆଲୁଅ, ଭିତରେ କବି
 ଆତ୍ମା-ନିସଙ୍ଗ, ହୃଦୟବିକଳ ପୁଣି ଅପହଂସ । ସୁବର୍ଣ୍ଣ ତ୍ରିଭୁଜର/ ବିଚିତ୍ର ସେ ଭୁଜ/ ସେଥିମଧ୍ୟେ
 ମର୍ମବିନ୍ଦୁ / ଚାରିଆଡ଼େ ଘୋଟେ ମହାର୍ଣ୍ଣବ । ' ପୁଣି କେତେବେଳେ ଏହା ' ଦୂର ହୁଏ ଦୀପତଳ
 ଛାଇପରି / ହୁଏ ଅପହଂସ । ' କେତେବେଳେ ନାରୀ / ପ୍ରେମ ଚେତନା ' ଘନନୀଳ ବର୍ଣ୍ଣା '
 କଳାଳୀ ଦ୍ରଶନା ଦେହ ଆଉ ସମ୍ପର୍କର ଏ ଇଟାଳତା ଠାରୁ ଶିଳ୍ପୀର ସୃଜନଶୀଳ ଚେତନା ଆହୁରି
 ପୁରୁଣା । ଏ ସଂପର୍କ ' ମର୍ମବିନ୍ଦୁର ଚିରଂତନ ହୁକୁହୁକୁ ।

ତମ ସାଙ୍ଗେ ମୋହର ସଂପର୍କ
 ଏ ଦେହରୁ ଆହୁରି ପୁରୁଣା
 ମଣିଷର ହାତ ଗଢ଼ା ପିଣ୍ଡ ନୁହେଁ
 ନୁହେଁ ବି ପ୍ରତିମା ।

ଏହା ଯେମିତି

ଚେତନାର ଦୀପ୍ତିମଂତ ଶିଖା
 ଥିଲା ପୁଣି ସମ୍ପର୍କର
 ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ମହାଶୂନ୍ୟ ।

ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠିଛି କଳା ମାୟାର ମାୟା । ଏ ଦେହ, ଜୀବନ ଓ ମାୟା ତାର
 ମାୟାରେ ବୁଡ଼ି କଳା ଘୋର ଏକ ମାୟା । ଏ ମାୟା ଜୀବନରୁ ଆହୁରି ଆକର୍ଷଣୀୟ । ଏହା
 ପ୍ରେମ, କାମ, ସବୁର ନିର୍ଯ୍ୟାସ ପୁଣି ସେସବୁର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ । ନିର୍ମାୟା ଆଉ ମାୟାର ସମ୍ପର୍କରେ
 ସଂଦେହ, ମାନ ଓ ଅଭିମାନ ସବୁ ଆସେ । ଆସେ ବି ଭୁଲ ବୁଝାମଣା । ବିଚରା ଶିଳ୍ପୀଟି
 ସବୁଦିନ ପାଇଁ ମାୟାର ମାୟାରେ ବନ୍ଦୀ ଏକ ଅସହାୟ ଅସ୍ଥିତ୍ବ । ତଥାପି ଶିଳ୍ପୀ ପାଖରେ
 ସୃଜନଶୀଳତା ବଞ୍ଚିରହେ । ତାର ସୃଷ୍ଟି ପିତୃଳି ଦେହରେ କଳ୍ପନାର ସବୁ ବାସ୍ତବତା ଇଡ଼ିଯାଏ ।

କୋଇଲି ବାହୁଡ଼ି ଆସେ
 କହିବାକୁ ମନକଥା ତାର
 ତା ' ଦାଉ ଦାଉ କଜଳର ରଙ୍ଗ
 ଶ୍ରୀବତ୍ସର ବର୍ଷଣ ମେଘ ପରି
 ଜଡ଼ିଯାଏ ପିତୁଳି ଦେହରେ ।

ସୃଜନଶୀଳତା ପ୍ରେମ, ସଂପର୍କରେ ଆଉ ଏକ ଛାଇ ଗଢ଼େ । ସେ ଛାଇ
 କାଳର । ପରିବର୍ତ୍ତନର । ଯୌବନର, କାମନାର କ୍ଷେତ୍ର ଦେହରେ କିନ୍ତୁ ଅତୀତର ସ୍ମୃତି
 ଢେଉ ଭାଙ୍ଗୁ ଥାଏ । ଆଉ ' କେତେ ହାନିମାନ ଦିଶେ । ଏ ଅଲୀକ୍ଷୁକଦେହ ଯେଉଁଠି ବତାସ
 ଉଡ଼େଇ ନିଏ ଆସନ୍ତିର ରୋକଡ଼ ପଶତ । ' ' ଅତୀତର ସ୍ମୃତି ଗପ ହେଉ ଆସେ କାଳର
 ତାଡ଼ନାରେ ' ପୁଣି ଲାଗେ ' ସଂସାରଟା ନୂଆ ଏକ ଗପ/ ଆଖି ଦେଖା ଅଙ୍ଗେ ଘେନା
 ପ୍ରେମର ପ୍ରଥମ ପରାଗ । ' ଏହି ଅବବୋଧ ପାଇଁ କବି ରୂପକଥା ଓ କାହାଣୀକୁ ଏକ ଚଳନ୍ତି
 ଚିତ୍ରକଳ୍ପ ରୂପେ ବ୍ୟବହାର କରି ଚେତନାର ରୂପାନ୍ତର ଏବଂ ଅନୁଭବ ଅନନ୍ୟତାକୁ ସୁନ୍ଦର
 ଭାବରେ ସୂଚାଇଛନ୍ତି । କଳାର ଜଗତରେ ସବୁ ସଂଭବ । ମିଛ ଜରିଆରେ ଏଠାରେ ବାସ୍ତବତାକୁ
 ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଏ ନାହିଁ । ମହାସତ୍ୟ ମିଥ୍ୟାକୁ ମର୍ମରେ ଅନୁଭବ କରାଯାଏ । ତେଣୁ ଏପରି
 ପ୍ରଶ୍ନ - ' ଗପ କଣ ବେଳେ ବେଳେ/ ସତ ହେଇଯାଏ ? ' ର ଉତ୍ତର ମିଳେ

ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ କଥା
 ଦୋହରାଇ ହେଲେ
 ଅଗନା ଅଗନି ବନସ୍ତ ଏ ସଂସାର
 ଏଠି ସବୁ ସତ ସବୁ ମିଛ
 ସବୁ ବୁଝା ଅସୁରୁଣୀ ଗପ

ସତ୍ୟର ଏହି ଗପପଣକୁ କଳା ଧରିରଖେ ମିଥ୍ୟାର ସତ୍ୟପଣରେ;
 ସଂପର୍କର ଗହନତାରେ । ଏହା ହିଁ ପ୍ରତିଟି ଶିଳ୍ପୀର କଳା ସହ, ଜୀବନ ସହ ସଂପର୍କ । ଏହାହିଁ
 ପୁଣି ତାର ନିୟତି । ଯେଉଁ ଅନୁଭବକୁ ପୁଞ୍ଜିକରି, ଯେଉଁ କଳ୍ପନାର ବିଳାସକୁ ପାଥେୟ କରି
 ସେ ମାଟି କାଦୁଅରେ ନିଜ ଲହୁ ଲୁହ ଢାଳିଦିଏ ସେଇ ପିତୁଳି କେତେ ବା ତାର ହୁଏ ! ପିତୁଳି

ପ୍ରତିମା ହୁଏତ ହୁଏନି । ଆଉ ତା ପ୍ରାଣର ପ୍ରତିମା ତାକୁ ଏହି ପିତୁଳି ପାଇଁ ହିଁ ଭୁଲ ବୁଝେ ।
 ଏହା ହିଁ ଜୀବନ । ହିସାବ କିତାବର ଫର୍ମୁଲା ଭିତରେ ଏହାକୁ ମାପି ହେବନି । ଜୀବନ ଏମିତି
 ଭାବ୍ୟଟିଏ ଯେ ତାକୁ ଯେ କୌଣସି ଭାବକରେ ହରିଲେ ବି ଭାଗଶେଷ କିଛି ରହିଯାଏ ।
 କେବେ ଶୂନ ହୁଏନି । ଜୀବନ ପାଖରେ ଭାବ୍ୟ ହିଁ ଭାବକ । ଭାବପଲ ଯାହା ହେଉ ନା
 କାହିଁକି ଭାଗଶେଷ ମାୟା । ଜୀବନ ଯେମିତି ସଂପର୍କର ପିତୁଳି ଗଢ଼ା । କଳା ଏହି ପିତୁଳି
 ଗଢ଼ାରେ ବଞ୍ଚିବା । ବଞ୍ଚିବାର ସଂପର୍କ; ସଂପର୍କର ବଞ୍ଚିବା ।

ଏତ ପିତୁଳା ଗଢ଼ିବା କଥା
 ଭଳି, ମେଞ୍ଚାଏ ମାଟିରେ
 ରକ୍ତ ଢାଳି ସଂପର୍କ ବାଢ଼ିବା
 ମିଛରେ ମିଛରେ ।

ଏ ସଂପର୍କର ଭୌଗୋଳିକ ସୀମା ନଥାଏ । ନଥାଏ ବି କାଳର ଅକ୍ଷାଂଶ
 ଦ୍ରାଘିମା । ଏହା ସବୁ ବେଳର ସବୁ କାଳର । ପିତୁଳା ମାଟି କାଠର ଆକୃତିଟିଏ । ତଥାପି ତା
 ଭିତରେ କେତେ ସ୍ୱପ୍ନ କେତେ ଜୀବନ । ପ୍ରତିମା ହେବାର କେତେ ସଂଭାବନା । ଏହା ହିଁ କଳା ।
 ଆଉ ଏ କବିତା ଏହି କଳାର ଆତ୍ମଲିପି ।

ପିତୁଳା ତ ଦୁଃଖର
 ଯାତନାର ଚିତ୍ରିତ ପ୍ରକାଶ
 ମାଟିର, କାଠରେ
 ସଦା ଏକ ଅସହାୟ ହସ
 ପିତୁଳା କଣ ବା ବୁଝେ
 ମରମର ଅକପଟ ଭାଷା
 ନା ଲୁହର ଉଷ୍ମତା ।

ପିତୁଳା ତ ଏକ
 ଅରୂପର ରୂପ

ଧ୍ବନିର ଝଲକ
ମେଞ୍ଚାଏ ଅନାମ୍ଭୟତାର
ସଫଳ ବିକାଶ ।

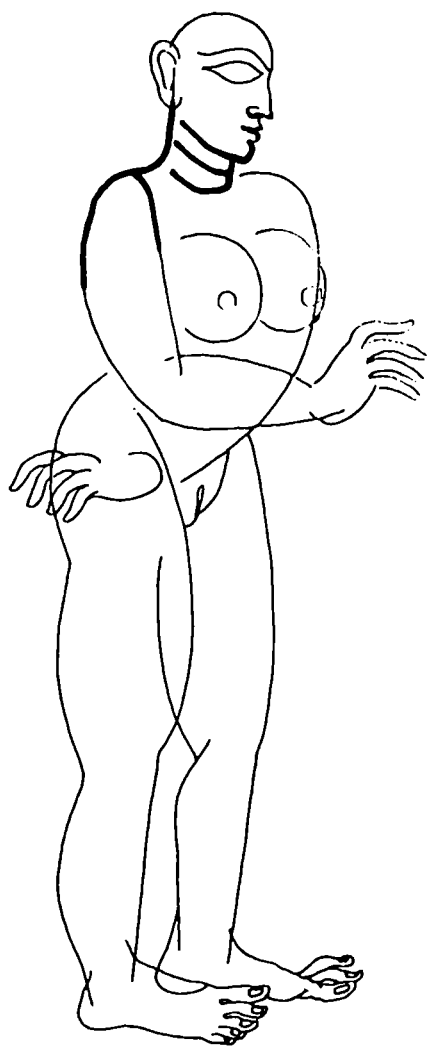
ପିତୃଳା ବୁଝେନି । ସେ ତ ନିଜେ ‘ଅକପଟ ଭାଷା ଓ କୁହର ଉଷ୍ମତା’ ।
‘ ଅରୂପର ରୂପ ’, ‘ ଧ୍ବନିର ଝଲକ ’ । ପିତୃଲେଇ ଯିବା ହିଁ ଶିଳ୍ପୀପଣ । କଳା ମାୟା, ମାତ୍ର
ମାୟା ସତ୍ୟର । ‘ ଚିତ୍ରଶାଳା ’ ଦିନନାଥଙ୍କ କଳାର ଦୁନିଆ । ତାଙ୍କ ପିତୃଳି ପଣର ଧ୍ବନି ।
ନଶ୍ବରତାକୁ ଧରିରଖିବାର ବହୁପ । ପ୍ରତିଟି ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ସତ୍ୟଶୀଳ ଉଦ୍ଦାରଣ ବର୍ଣ୍ଣନାରେ
ଅନ୍ତରଙ୍ଗ ଅନନ୍ୟତା ଓ ଉଦାର ସାଧାରଣତାକୁ ଧ୍ବନିତ କରେ । ଏ ‘ ଚିତ୍ରଶାଳା ’ ଶିଳ୍ପୀର
ସ୍ବପ୍ନଶାଳା, ଜନ୍ମ ଆଉ ମୃତ୍ୟୁଶାଳା ବି ।

ପୂର୍ବରୁ କହିଚି କଳା ସୃଷ୍ଟି ଏବଂ କଳା ସଂପର୍କ ଏ କବିତାର ଆତ୍ମା ।
ଏଠାରେ ତତ୍ତ୍ବାନୁଭବ ଏବଂ ଅବେଗାନୁଭବ ରୂପାନ୍ତରିତ ହୋଇଛି କଳାରେ । ଏ କବିତା ଗୁଡ଼ିକ
ଯେମିତି ଧ୍ବନ୍ୟାୟିତ ପିତୃଳି । ପିତୃଳିର କାବ୍ୟଚିତ୍ର । ଛନ୍ଦରେ ବୈଚିତ୍ର୍ୟ ନାହିଁ । ଚିତ୍ରମୟତା ଅଛି
ବର୍ଣ୍ଣନାରେ । କଳ୍ପନାର ବ୍ୟାପକତାରେ ରୂପ ପାଇଛି ଲୋକକଥା, ପୁରାଣ, ସଂସ୍କୃତି ସବୁ
କିଛି । କବିତା ଗ୍ରନ୍ଥଟି ବହୁରୂପୀ ଚେତନାର ଚିତ୍ରଶାଳା - ଅନ୍ତରଂଗ ମୁହୂର୍ତ୍ତର ଉଷ୍ମ
ଆବେଗମୟୀ ବୌଦ୍ଧିକତାରେ ପୁଣି ଦୀପ୍ତ । ଭାଷା ଆଉ ଛନ୍ଦରେ ସ୍ବାଧୀନତାର ଶୃଙ୍ଖଳା ।

କବିଙ୍କୁ ବଧାଇ ଜଣାଉଛି ।

୧୧ ଜୁନ ୨୦୦୦

ସୌରାନ୍ତ୍ର ବାରିକ

ପଚାର, ପଚାର, ସହିରେ
ଚିତ୍ର କ'ଣ ସତେ କଥା କହେ ?
ତା ଦେହରେ ଅଙ୍କା ମଣିଷଙ୍କ
ପ୍ରେମ ଓ ଯାତନାର
ଅଶ୍ରୁଭିଜା ଅନ୍ତରର କଥା ?

ଚିତ୍ର କ'ଣ ସତରେ
ମଣିଷ ଭଳିଆ ଦିଶେ ?
ନା ମଣିଷଙ୍କ ସ୍ବପ୍ନ ପରି ଲାଗେ,
ଛନ୍ଦାଛନ୍ଦି ଶିଆଳି ଲାଟା
ସକାଳର କୁହୁଡ଼ି ଆଉ
ଘାସରେ ପଡ଼ିଥିବା କାକର ଯେମିତି ।

ଚିତ୍ର କ'ଣ ସତେ ଅକ୍ରହା କବିତା !
ଯା ଦେହରେ କଥା ହଜିଥାଏ,
ଯାହା କହିବ କହିବ ହୁଏ
କହି ବି ପାରେନା ।
ରହି ବି ହୁଏନା ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ।
କେଉଁ ସାଗରର ଅତଳ ଗର୍ଭରୁ
ଆଖିରେ ଆଖିରେ ତୋଳିବାକୁ ହୁଏ
ମୁକ୍ତା ହାରା ନୀଳା ଓ ଶାମୁକା ।

ଚିତ୍ର କ'ଣ ନିଜେ ଭ ମଣିଷ ?
ନା ମଣିଷକ ଛାଇ ?
ମଣିଷ ପରି ଦିଶେ,
ଅଥଚ ମଣିଷ ନୁହେଁ
ରୁମ୍ଭନର ପ୍ରତିଧ୍ବନି ଭଳି
ଖାଲି ଅକ୍ରହା ଯନ୍ତ୍ରଣା ।

ତା' ଦେହରେ କ'ଣ ଥାଏ ଯେ ?
କହେଇର ହସ,
ରାଧାର ଚାହାଣି,
ମୃଗୁଣାର ବିଳାପ,
ନା ଯମୁନାର କୁକୁକୁ ଧ୍ବନି ?

ପଚାର, ଶିଳ୍ପୀକୁ
କି ମନ୍ତ୍ର ଦେଇଛି ସେ ତୁଳାରେ ?
ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ପୁଟେ ପୁଲ ହେଉ
ନଦୀର ପଠାରେ ।
ସବୁ ରୂପାୟିତ, ସବୁ ସ୍ବପ୍ନାୟିତ,

ପ୍ରେମ ଓ କାରୁଣ୍ୟର ଧୂପଛାୟା
ନିଶାର ନିଃଶବ୍ଦତା
ଅନ୍ତରାକ୍ଷୁ ତାରାର ବର୍ଷା ।

ପତାର, ସେ କିଭଳି
ଗୁମ୍ଫିତ କରୁଛି
ଏତେ ଗହନତା ନିବିଡ଼ତା
ହଲଦୀବସନ୍ତର ରଙ୍ଗ
ଆକାଶ, ନାଲିମା ଓ
ବନାନାର ସାନ୍ତ ସବୁଜିମା ।

କି' କଥା କହେ, ସେ ତାର
ପିତୃଳୀମାନଙ୍କୁ
ତୁମ୍ଭ ତାମ୍ଭ ନିଶୀର୍ଣ୍ଣରେ
ବିଜନ ବେଳାରେ ।
ଗୋପାଳ ପରି ସେ
ହୃଦୟ ଖୋଲିଦିଏ ।
ନିଜେ ବି ନିବସ୍ତ ହୁଏ ।
ମେରୁ ପରି, ହିମାଚଳ ପରି ।
ଦାରୁଭୂତ ମୁରାରି ହୁଏ ।
କି କଥା କହେ ଜାହ୍ନବାକୁ
କାହିଁ ଜଣାତ ପଡ଼େନି
କିଛି ବୋଲି କିଛି ।

ପତାର, କାହିଁକି ନତାଏ ?
ସେମାନଙ୍କୁ ଧୂଧୁ ନିଦାଘ ଖରାରେ,
ଶୀତଳ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଭ କେଦାରେ କେଦାରେ ।

କି ମୋହିନୀ କରି ଦେଲା
ଆମ ଭଳି ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ଯେ
ସମସ୍ତେ ପାଲଟିଲେ
ସୁନାର ପ୍ରତିମା ।
ସମସ୍ତେ ରଚିଲେ ରାସ
ରାଜଦାଣ୍ଡେ ଅସମୟେ ।

ଦୁଃଖ, ଯାତନା ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣା
ଖାଲି କଣ ଶିଳ୍ପୀର ?
ନହେଲେ କାହିଁକି ସେ
ସେମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରେ
ରୁଷ କୋଠରୀରେ !
ଫିଙ୍ଗିଦିଏ ବିସ୍ମୃତି ଗର୍ଭରେ !
ଯିମିତି ନାରୀଟିଏ ବୟସକୁ ଭୁଲି,
ଝଟକୁ ଥାଏ ଚିର ଯୌବନରେ ।

ଶିଳ୍ପୀର ଏତେ ଦମ୍ଭ ଯେ
କାହାକୁ ମାନେନା,
କାହାକୁ କରେନା ଘେନା ।
ସବୁ କବଳିତ କରେ
ରଙ୍ଗ ରୂପ ଓ ରସରେ
ଚିରକାଳ ଚିତ୍ରପଟର ମାୟାରେ ।

ଶିଳ୍ପୀର ମାୟାଜାଳ
ଛାଣି ଆଶେ
ସମୁଦ୍ରରୁ ସୁନାଳ ରହସ୍ୟ ।
ପବନରୁ ଗନ୍ଧ ଓ ହିଲ୍ଲୋଳ ।

କାଳ ମହାକାଳ, ଚନ୍ଦ୍ର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଗ୍ରହ ନିହାରିକା
ସମସ୍ତେ ଯେ ହୋଇଯା'ନ୍ତି ତାର ।

ସହି ପଚାର, ପଚାର
ମୋ ପ୍ରେମତ ନିର୍ମଳ ନିର୍ଝର
ମୋ ନାଭିରେ କଷ୍ଟରାର ବାସ୍ନା
ମୋ ଗଭାରେ ପାରିଜାତ
ମୋତେ ସେ ଦେଇକି ପାରିବ
ତା' କାଉଁରୀ କାଠିର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ
ମୋ ପ୍ରାଣରେ
ଭରି କି ପାରିବ
କୋଟି କୋଟି ବିଶ୍ୱର ମହକ ।

ବେଙ୍ଗୁଳା ଲୋ,
ପୃଥ୍ଵୀ କ୍ଷଣ କ୍ଷଣକୁ ଆନ ।
ବେଳ ତ ହେଲାଣି,
କିଏ ଜାଣେ ଡାକରା ଆସିବ
ସେ ପାରିରୁ ଏଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ
ମୁଁ କହିଦେଲେ ଯାଏ
ଯାହା ସବୁ ବାକି ରହିଥିଲା ।

କହିବା ପାଇଁ ବେଳ କ'ଣ ?
ଅବେଳ କ'ଣ ?
ଯିମିତି ବେଳ ନାହିଁ
ଅବେଳ ବି ନାହିଁ ତା'ର ଡାକରାରେ ।

ଆରପାରିରୁ
ବଇଁଶୀ ବାଜିଲେ ସରିବ
କୁଳ ମାନ ମହତ
ଲାଜପଣ, ସବୁତ ବୁଢ଼ିବ
ଥାନ ଅଥାନର ବିଚାର ନଥୁବ
ପ୍ରାଣ ତ ପବନ
ଏ ଅଲୋଡ଼ା ଦେହ
ଛାଇପରି ପିଛା ଧରିଥୁବ ।

ତମେ ତ ପୁଣି ଚାଲିଗଲ
ଅକୁହା ଅପୁଛା ବୁଝାପା
ପଚାରିଲନି ବି ଅରେ
କିଛି ବି ବୁଝିଲନି
ଯିମିତି ତମର କିଛି କହିବାର ନାହିଁ

ମୁଁ ଭାବୁଥିଲି
ତମକୁ କହିଥାନ୍ତି
ସେ ପୃଥ୍ବୀର କଥା
ସେଠି ନା ଅଛି ଆକାଶ
ନା ମାଟି ଗଛଲତା
ଫୁଲ ଫଳ ନଦୀ ଜଳ
କିଛି ଇ ନାହିଁ ସେଠି ।

ସିଂହାସନ ବା ଆସିବ କୁଆଡୁ ?
ଏମନ୍ତ ଅଜବ ଭୃଷଣ ସେ
ନା ତମେ, ନା ମୁଁ
ସବୁ ଶୂନ୍ୟ ସେଠି । ମହାଶୂନ୍ୟ ।

ତମେ ତ ଖୋଜୁଥିଲ
ମୋ ଭିତରେ ତମର ପୃଥ୍ବୀ
ସେଥିରେ ପୁଣି ତମେ
ଭାବୁଥିଲ ସିଂହାସନ ପାରି
ବସିଥାନ୍ତ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମ ଧରି ।

ହଠାତ୍ କଣ ହେଲା କେଜାଣି
ମୋ କଣ୍ଠରୁ ତାଷା ଶୁଖିଗଲା
ଯେତେ ଇଚ୍ଛିଲେ ବି କହିତ ହେଲାନି ।
ଖାଲି ଯାହା ଯନ୍ତ୍ରଣା ଘାରିଲା ।

ନକହିପାରିଲେ ଯିମିତି ମନ ଦହେ
ସେମିତି ଦହିଲା ମୋ ପ୍ରାଣ
ଶିଳ୍ପୀ ହନ୍ତସନ୍ତ ହେଲା
ତା ବେଦନାର ବର୍ଣ୍ଣିତ ଛାଇ
ଲମ୍ଫିଗଲା ଦେହରୁ ବିଦେହ
ଶୂନ୍ୟରୁ ମହାଶୂନ୍ୟ ଯାଏଁ ।

ମୁଁ ଏକଥା ହିଁ କହିଥାନ୍ତି ।
ତମେ ହୁଏ ତ ପଚାରିଥାନ୍ତ
କିମିତି ଜାଣିଲ ସତେ
ସେ ଗହନ ରାଜଜ୍ଞ କଥା
ସେପାରିର ନିର୍ବାକ୍ ଶୂନ୍ୟତା
ତମେ କ'ଣ ବେଳେବେଳେ
ଯାଅ ସେପାରିକୁ
ଚିତ୍ର ଖୋଜିବାକୁ

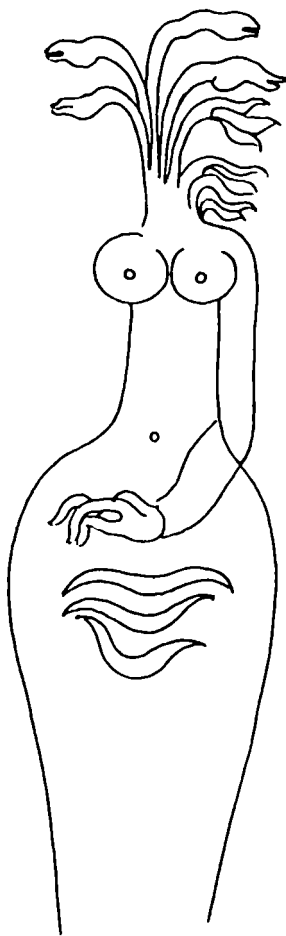
ଶୂନ୍ୟରୁ ତା'ର ରଙ୍ଗ
ଚୋରାଇ ନେବାକୁ !

ବେଳ ଆଉ କେବେ ଥିଲା ଯେ !
ଏ ମରମ କଥା କହିବାକୁ
ସକାଳ ଫିଟିଲେ ତ ସନ୍ଧ୍ୟା ହେଉଥିଲା ।
ତା' ପରେ ରାତିର ନିବିଡ଼ତା
ପୁଣି ନୂଆ ସକାଳର ନୂଆ ନୂଆ ଭାଷା
ସବୁତ ତମରି ସେ ଦେହରେ ହିଁ ଘଟୁଥିଲା ।

ତମରି ଆଖିରେ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ
ପୁଣି, ସଞ୍ଜ ହେଲେ ଚାନ୍ଦ ହସୁଥିଲା ।
କପାଳରେ ଦାଉ ଦାଉ ସିନ୍ଦୂରର ଚୋପା
ଡର ଲାଗୁଥିଲା
ତା ତେଜକୁ ତା ରଙ୍ଗକୁ
କାଳେ ମୋ ରଙ୍ଗ ଫିକା ପଡ଼ିଯିବ ।

ଗାଈ ଖୋଜିବା ବାହାନାରେ
ମୁଁ ପୁଣି ଫେରୁଥିଲି
ଯମୁନା କୂଳକୁ
କଦମ୍ବ ମୂଳକୁ
ଦେଖୁଥିଲି ତମକୁ ପୁଣି ମୁଁ
ବେତସ କୁଞ୍ଜରେ
ଆଶାର ଅନ୍ଧାରରେ
ତମେ ଜଗି ବସିଥାଅ
ବାସର ଶେଯରେ ।

ତମେ ପୁଣି ପଚାରୁଥାଅ
କଣ ସବୁ କହିବ ପରା ?
ସତରେ ବେଳ ନଥିଲା ।

ସକାଳ ପହରୁ ଉଠି,
ନିଦ୍ରା ଆଖିରେ,
ତମେ ପଚାରିଲ
କ'ଣ କିଛି ଦେଖୁଛ ?
ଦେଖି ପାରୁଛ ?
ହେତୁକ୍ତ ସଂସାରର କଥା !

ଖାଲି ତ ରୂପ ଆକାଶ
ରଙ୍ଗରେ ରସରେ ମାତିଲ
ମୋତେ କରିଦେଲ ଚିତ୍ରଟିଏ
ଭାବିଲ, କାଳ ଆଉ ସୁଇବନି
କୋଣାରକି ତୁମିତ ଅଧରରୁ
ସ୍ବପ୍ନ ଆଉ ହଜିବନି ।

ଖରା ଆବୋରି ଗଲାଣି ପରା
ତମରି ଦେହକୁ
ଏତେ କ'ଣ ଶେଥା ଦିଶୁଛନ୍ତି !
ମୁଁ ରଜାର ମଣିଷଟି ପରା
ଭାବିଛନ୍ତି ମୁଁ ତୁଛା ଦେହଟିଏ ବୋଲି ?
ଦେହ ସର୍ବସ୍ୱ ବୋଲି ?
ଦେହ ହେଇ ମୁଁ କେବେ ତ ନଥିଲି,
କେବେ ନଥିଲି ଦେହଟିଏ ଖାଲି ।

ବେଳେବେଳେ
ତମ ଅନ୍ତରାକ୍ଷ ଭେଦି
ପଶୁଥିଲି ଉଜ୍ଜା ଭାଲି
ଶୂନ୍ୟର ଭିତରୁ
ଅନ୍ୟ ଏକ ଶୂନ୍ୟର ଭିତରେ ।

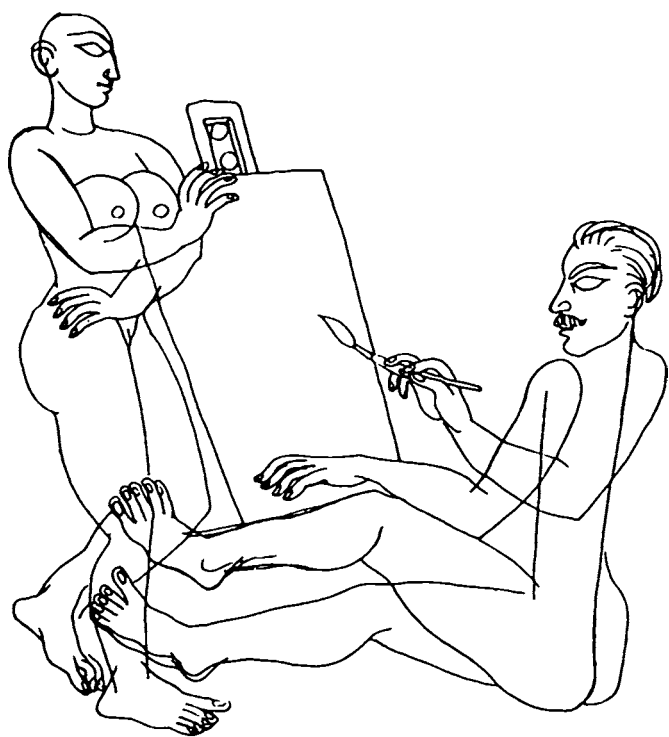
ଆମେ ଡାକବଜାରରେ ଥିଲୁ
ଦି ଦିନିଆ ବସାଘର
ସବୁ ତ ଏମିତି ଅନିଶ୍ଚିତ
ଏଇ ଅଛି ଏଇ ନାହିଁ
ବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧ ପରାୟେ ଜୀବନ ।

ରାତିଟି କଟିଥିଲା
ଚିଲିକାର ନାଲିମା ଭିତରେ
ଖାଲି ସ୍ୱପ୍ନ ପରେ ସ୍ୱପ୍ନ
ଚିଲିକା ଲମ୍ବି ଯାଇଥିଲା
ଆମ ବଖରାରୁ ଦିଗନ୍ତ ଯାଏଁ
ଦେହରୁ ବିଦେହ ହେଇ ।

ସୂର୍ଯ୍ୟ ଏଥର ତୁମିଳା
ମୋ ଦେହରୁ ଫେରିପଡ଼ି
ତମ ଦେହ
ଲାଗିଲା ପୁଣି ଏକ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ
ତମରି ଦେହରେ ।
ତମେ ସୁନା ପାଲଟିଲ
ଲହଡ଼ା ଭଳି ଉଲ୍ଲସିଲ
ତା ପରେ ସବୁ କିଛି
ନୀଳାମ୍ବୁ ଚିଲିକା, ସୁନାର ଚିଲିକା, ସ୍ବପ୍ନର ଚିଲିକା
ଖାଲି ଖରାବ ଇଲାକା

ମୋ ଦେହରୁ ଡେଣା କଅଁଳିଲା
ମୁଁ ପାଲଟିଲି ରାଜହଂସ
ତମକିଲି ନିଜକୁ ନିଜେ ମୁଁ
ଭାସିଲି ଚିଲିକା ଦେହରେ
ସୁନାର ପାଣି ଚହଲିଲା
ସୁନାର ମାଛମାନେ ଯେତେ
ସେମାନଙ୍କ ନିଦୁଆ ଆଖିରେ
ସେହି ଏକା ପ୍ରଶ୍ନ
ମୋତେ ପଚାରିଲେ
ଖାଲି ପଚାରି ଚାଲିଲେ,

କଣ କିଛି ଦେଖୁଛ ?
ଦେଖିଲି ପାରୁଛ ?
ହେଉଛି ତ ସଂସାରର କଥା !

ବାହାରେ ନିଶା ଗର୍ଭୁଥିଲା
ଗର୍ଭିଣୀ ମେଘର ପେଟରୁ
ଝରୁଥିଲା ଅବିରତ ବର୍ଷା
ସବୁଆଡ଼େ ଜଳମୟ
ଲାଗୁଥିଲା ପ୍ରଳୟ ଘୋଟିବ ।

ଚିତ୍ରଶାଳାରେ ମୁଁ
ଚେତା ଥିଲି
ବନକୁଥିଲି ରୂପ
ମାନିନୀ ରାଧାର
ଆଖି ନାକ ଓଠ ଆଉ
ସ୍ତନ ଜଘନ ନିତମ୍ବକୁ

ତୁଳୀରେ ରଙ୍ଗଉଥିଲି
ଚିତ୍ର ମୋତେ ମୋହିଥିଲା
ତା ଦେହରେ, ବାହୁ ବେଷ୍ଟନୀରେ ।
ଚିତ୍ର ତ ଆକର୍ଷେ ଏମିତି
ବାନ୍ଧିଦିଏ ଛନ୍ଦିଦିଏ
ରୂପର ନିଶାରେ

ତାଙ୍କ ଆଖିରେ କିନ୍ତୁ
ଟୋପାଏ ନିଦ ବି ନଥିଲା
ହତାଶାରେ ମୁଣ୍ଡ ପିଚୁଥିଲେ
ପାଖ ବଖରାରେ,
ଛର୍ଚ୍ଚାରେ ଫୁଟକାରୁଥିଲେ
ସପତ ପେଣି ନାଗ ଭଳି
ଚକମକ ବିଉଷୁଥିଲେ
ଓଧାଣି ପାଣି ପରି ।

ଏବେ ସେ ଧସେଇ ପଶିଲେ
ଯିମିତି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନ ଆସିଲେ
ପାହାଡ଼ ମୁଣ୍ଡରୁ ଖସଇ ଅତଡ଼ା
ଜନପଦ କମିଯାଏ ।
ସିମିତି ଦୋହଲିଲା
ଚିତ୍ରଶାଳା ଚିତ୍ରପଟ
ରାଧା ଆଉ ଶିଳ୍ପୀ ।

ମୁଁ ଥାଉ ଥାଉ
ଏ ରୂପ ଆକୃଷ୍ଟ
ମାଇପିଙ୍କ ଦେହ

ସେମାନଙ୍କ ଲାଜ ଓ ମହତ ?
ପୁଣି ମୁଁ ଥାଉ ଥାଉ
ଭଲ୍ଲୁ ଅନ୍ୟ ନାରୀ ରୂପ ?

ଚିତ୍ରଶାଳାରେ ଏବେ
ବିପତ୍ତି ପଡ଼ିଲା
ମୋହ ଭାଙ୍ଗିଗଲା ମୋର
ରାଧା ଅପସରିଗଲା
ତା ହୃଦୟରଙ୍ଗର ଦେହ
ତା ଗୁପ୍ତ ଅଙ୍ଗକୁ ସେ
ଘୋଡ଼େଇ ଆଣିଲା
କେତେ ଲାଜ କଥା
ଏମିତି ଉଲ୍ଲଗ୍ନ ହେବା ।

ମୁଁ କହିଲି
ତମକୁ ଭେଟିଲା ଠାରୁ
ତମେ ହିଁ ଆବୋରି ରହିଛ
ମୋତେ ସତେ ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି
ମୋର ମନ ପ୍ରାଣ
ଆଉ ମୋର ଚିତ୍ରପଟ
ସବୁ ତ ତମରି ହିଁ ପ୍ରତିରୂପ ।

ଦେଖୁନ ତମ ଭଳି
ମୁହଁ ଦେହ ଆଖି କାନ
ସବୁ ତ ତମରି ଭଳି
ଆଉ କାହାକୁ କହୁତ ତମେ
ରାଧା ବୋଲି,

ପର ନାରୀ ବୋଲି
ତମେ ତ ରାଧା ମୋର
ନାରୀ ମୋର
ସକଳ ପ୍ରେରଣାର ମୂଳ
ମୋ କଳ୍ପନାର ବିମ୍ବ ତମେ
ତମେ ହିଁ ଜନ୍ମଦାତ୍ରୀ ମୋର
ତମେ ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବୀ
ମୋର ଏ ଚିତ୍ରଶାଳାର ।

ଶିଳ୍ପୀ ଦେହ ଗଢ଼େ
ରୂପରେ ରଙ୍ଗରେ ମଣ୍ଡିତ୍ୟ
ତାର ସ୍ବପ୍ନ ସ୍ମୃତି ମାଣ୍ଡିତ୍ୟ
ଗୁଣ୍ଡିତ୍ୟ ହସ କାନ୍ଦ
ତା ଚିତ୍ରର ଦେହରେ
ଜୀବ କୋଟି କଳ୍ପ
ସମ୍ପର୍କ ବର୍ଣ୍ଣଳ ହୁଏ
ଯୋଡ଼ି ଯାଏ ଜନ୍ମ ଜନ୍ମାନ୍ତର
ଚିତ୍ରର ଭାଷାରେ ।

ଆକାଶ ଧରା ଦିଏ
ତା ସାଙ୍ଗେ ମାଟି ଓ ପବନ
ବନାନୀ ଅଜାଡ଼ି ପଡ଼େ
ତା ଚିତ୍ରଶାଳାରେ ।

ସେ ମୁଗ୍ଧ ହେଲେ
ସ୍ନିଗ୍ଧ ତଟିନୀ ପରି
ଛଳଛଳ ହେଲେ

ଭାବିଲେ ବହିଯିବେ ଚିତ୍ର ହେଉ
କାଳର ପ୍ରବାହରେ

ସେ ଖୋଜିଲେ ରାଧାକୁ
ରାଧା ବା ଆସନ୍ତା କୁଆଡୁ
ଖାଲି ଚିତ୍ରପଟ ଟିଏ
କାନ୍ଥରେ ଆଉଜା ଥିଲା
ଝଟକୁ ଥିଲା ସେ
ବର୍ଣ୍ଣର ଆତ୍ମାରେ ।

ବାହାରେ ତଥାପି ନିଶା ଗର୍ଜୁଥିଲା
ଝରୁଥିଲା ଅବିରତ ବର୍ଷା ।

ସେଦିନ ଯୁଦ୍ଧକୁ ଫେରୁଥିଲି
ଦେହରେ କ୍ଷତ ସବୁ
ପ୍ରାଣକୁ ଜଢ଼ିଯାଇଥିଲେ
କଲବଳ କରିଦେଉଥିଲେ
ଛତିକୁ, ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ
ମୋର ପୁରୁଷ ପଣକୁ ।

ରକତ୍ ନିଗିଡ଼ିଥିଲେ ତ
କଥା ସରିଥାନ୍ତା !
ଶୀତଳ ଯୁଦ୍ଧରେ ସବୁ ହିମ
ଦେହ ମନ
ତେଜନ ଅବତେଜନରେ ବି
ଶୀତଳର ସ୍ପର୍ଶ
ମୃତ୍ୟୁ ଭଳି ଏକ ଅନୁଭବ ।

ଚାହୁଁଥିଲି
କିଏ ହେଲେ ପଦେ କହୁ
‘ଆହା’ କରୁ, ‘ହୁହୁ’ କରୁ ।
ଆପଣାର ଲୋକଟିଏ ହେଉଥାଉ
ପିଠିକୁ ଆପୁଡ଼ଇ ଥାଉ ।

ଜୀବନରେ ଏହା
ବେଳ ନା ଅବେଳ !
ରାସ୍ତାର ବୁଲାଣି ମୋଡ଼
କୁଆଡ଼କୁ ଯିବ ଏ ମଣିଷ !

କାହାକୁ ଯୁଟେ ଯେ
ଏଭଳି ଅସମୟ
ଆତ୍ମାକୁ ଚିହ୍ନି ହୁଏ
ଚିହ୍ନି ବି ହୁଏ ଇତର ଜନକୁ

ବୀଜ ଭୂଇଁରେ ଭେଦିଲେ ତ
ଅଙ୍କୁର ଗଛୁରିବ
ଜଳ ଭୂଇଁରେ ଭେଦିଲେ ତ
ଝରଣା ବହିବ
ଦୁଃଖ ମନକୁ ଭେଦିଲେ ତ
ଦେଖାଯିବ ସେପାରିର ଦୃଶ୍ୟ
ଦେହ ଜଳିଗଲେ
ସୁନା ହେବ ଭସ୍ମ ।

ଠିକ୍ ଏମିତି ବେଳରେ
କିଏ ଜଣେ

ମୋ ପିଠିରେ
ତାର ଉଷ୍ମ ହାତକୁ ଆପିଲା
ତୁପତୁପ କାନରେ କହିଲା
ମୁଁ ଅଛି ପରା ।

ପଛକୁ ଚାହିଁଲି
ଦେଖିଲି ଦେବୀଟିଏ
ଭରା ହେଇ ଅଛି
ତା ମୁଁହରୁ ଝଳି ଝଟୁଛି
ତା ଓଠରେ ସ୍ଥିତ ହାସରେଖା
ତା ବନ୍ଧରେ ଅମୃତ କଳସ
ସେ ବିରାଜିଛି ସୁନାର ପଦ୍ମରେ

ମୁଁ ଦେଖୁଛି
ସବୁ ଜ୍ୟୋତିର୍ମୟ ହେଲା
କୋଟି ମାର୍ଗଣ୍ଡର ତେଜ
ଚାରିଆଡ଼େ ବୁଣିହେଇଗଲା
ଗଗନ ପବନ
ଭୂମି ଆଉ ସ୍ୱର୍ଗ
ସବୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ ପାଲଟିଲା ।

ମୁଁ ଆଉ କେମିତି
ପଚାରିଥାନ୍ତି ଯେ
କଣ ତ ଶୁଣୁଗଲା
ବାବୁରୁଷ ହେଲା
ଦେହ ବି ସୁନା ପାଲଟିଲା
ତା ସାଙ୍ଗରେ ମୁଁ ବି
ପାଲଟିଲି ସୁନାର ପ୍ରତିମା ।

କେତେ ଦୀର୍ଘ

ଏ ରେଳ ରାସ୍ତା ଆଉ ତା ପ୍ରତୀକ୍ଷା

ଲମ୍ବିଛି ଆଦିମ ସରୀସୃପ

ଆଶା ଓ ନିରାଶାର ଦେହ

ନାହିଁ ତାର ଆଦି ଅନ୍ତ

ନାହିଁ ଆଗ କିମ୍ବା ପଛ ।

ଅକୁରିତ ବର୍ଷାଭିଜ୍ଞ ସ୍ବପ୍ନ

ମାଟିପରେ ଗଙ୍ଗଶିଉଳି ଯେ

ଝରିଯାଏ ଅକାଳରେ

ସକାଳର କଅଁଳ ଖରାରେ ।

କୁଆଡୁ ଆସି କୁଆଡ଼େ
ଯାଏ କେଜାଣି ଏ ରେଳ
ଗଲେ ତ ଫେରେନା
ହଜିଯାଏ ଆକାଶର ନାଲିମା ଭିତରେ ।

ହୁଇସିକ୍ ବାଜିଲେ
ଗାଁ' ଟିଏ ଆସେ,
ବେଳେବେଳେ ଆସେ ବି ସହର
ସିନେମାର ଛବି ପରି
ଦୃଶ୍ୟମାନ ହୁଏ, ପୁଣି
ଲିଭିଯାଏ ଆଖିର କୋଣରେ ।

ଫେରିବାଳାର ଗଳାରେ
ମଲାସାପ ପରି
ଝୁଲିରହେ ରେଳ ।
କୁଆଟିଏ କାଆ କଲେ
ଅଦିନ କୁଣିଆ ଆସେ
ମହକାଏ ଚାହା ବାସ୍ନା
ସୁମନ୍ତଆଖି ଖୋଲିଯାଏ
କୁନି ଝିଅ କାହିଁକି କାନ୍ଦେ କେଜାଣି
ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି ମା'ର କୋଳରେ

ଭୂଇଁରେ ପାଦ ଦେଲା ମାତ୍ରେ
ଭାସି ଉଠେ ମେଘ
ଚିହ୍ନା ଅଚିହ୍ନା ସଂସାର
ଘଡ଼ିକ ପାଇଁ କେତେ ସଜବାଜ
ରେଳଗାଡ଼ି ପଟୁଆର ।

ଦର୍ଶନ ସବୁରେ ଥାଏ
ନଡ଼ିଆରେ ପାଣି ପରି ।
ଯାହା ଚିରନ୍ତନ ତାହା ରେଳ ।
ଲୋକେ ତ ଆସିବେ ଯିବେ,
ରେଳ କିନ୍ତୁ ଡେଇଁ ଡେଇଁଯିବ
ବୟସ ପୋଲ ଜନପଦ
ଜାତିଧର୍ମ, ବାଦବିସମ୍ବାଦ ।

ରେଳ ଆସିଗଲେ
ଲାଗେ ଜୀବନ ଫେରିଲା
କୃଷ୍ଣ ବାହୁଡ଼ିଲା ଘର
ଛନଛନ ମନ
ଗଜରା ବୟସ
ଶୈଶବ କଣ୍ଢେଇ ଖେଳ ।

ରେଳ ଖେଳେ ବୋହୂ ଚୋରି
ଆସେ ସୁଡ଼ଙ୍ଗ ଭିତରୁ
ଓଡ଼ିଶା ବେଢ଼େଇ ଦେଇ
ଲାଜ ଲାଜ ହେଇ
ପ୍ରାଣ ମୋ ଚୋରାଇ ନିଏ ।

ତା ଚାହାଣିରେ
ସହିବାର ସୀମାରେଖା
ହଟିଯାଏ ମୋର
ମୁଁ ଖୋତେ ଡେଇଁ ଡେଇଁ
ଝଙ୍କା ପରେ ଝଙ୍କା

ଆକାଶ ପୁରୁଣା ଦିନର
ସୁଦୃଢ଼ର ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଅନ୍ଧାର

କାଳେ ତମେ ବସିଥିବ
କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା ମୂଳେ
ଝଡ଼ା ଫୁଲ ଗାଳିଚା ବିଛେଇ
ଲାଗୁଥିବ ଗାଡ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ
ବସିଅଛ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚରେ
ମୋର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ ।

ଦଣ୍ଡକ ଭିତରେ
ଅମିୟିବ କୋଳାହାଳ
ଫେରିଯିବ ଗାଡ଼ି
ଗହଳ ଧାନ ବିଲ ଡେଇଁ
ଆମ ତୋଟା ଟିଣଘର
ପଛରେ ପକେଇ
ସ୍ମୃତିକୁ ଘସି ମାଜିଦେଇ ।

ଷ୍ଟେସନ୍ ଫେରନ୍ତା
ଖୋଜିବି ତମକୁ ମୁଁ
ଦରାଣ୍ଡିବି ମନର ଅଳଙ୍କାର
ପୁରୁଣା ଚିଠିର ନଥିରେ
ଭାବବି ଲମ୍ବିଯାଆନ୍ତା କି
ଆସନ୍ତିର ରେଳଟିଏ
ମୋଠାରୁ ତମ ଯାଏଁ
ନିରାଶା ଫେରୁଥାନ୍ତା
ଆଶାପର୍ଯ୍ୟା ହେଇ ଏଇ ଷ୍ଟେସନ୍‌ରେ ।

ତମେ ଘର ଫେରୁଥିଲ ।
ସହରର ପୂର୍ବ ସୀମାରେ
ଉଜାରିତ ମନ୍ତ୍ରଭଳି
ଯୋଗନିଷ୍ଠ ଦେହ ମୋର ।

ମୁଁ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁଥିଲି
ହେବୁଥିଲି ବର୍ଣ୍ଣଳ ଶୂନ୍ୟତା
ପୋଖରୀର ଚହଲାପାଣି
ଆଉ ତମ ଫେରଟା ବାଟକୁ
ଦୀର୍ଘଶ୍ବାସ ଗଣିଗଣି ।

ପକ୍ଷୀଙ୍କ ବାହୁଡ଼ା ଗୀତରେ
ଶବ୍ଦମୟ ରୂପମୟ
ସାୟାନ୍ତ ଆକାଶ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଅନାସକ୍ତ, ଅସ୍ତପ୍ରାୟ ।

ଘନକୃଷ୍ଣ ମେଘକ୍ଷୀରେ
ପଟା ପଟା ମହାବଳ ବାଘ
ପାଟି ତାର ରଣ ଭଣ ଗନ୍ଧ
ନୀରୁକ୍ଷିତ ଶିବ, ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱଲିଙ୍ଗ
ମନ୍ଦିର ବେଢ଼ାରେ
ସୃଜନୀ ତାଣ୍ଡବର ରାଗ ।

ବିବର୍ଣ୍ଣ ଦିଶୁଥିଲା ତମେ
ମୋ ବୋଉର ଲୋଚାକୋଚା
ସାଇତା ମଠା ପରି
ଚେହେରାରେ ଆକାଶ ପାତାଳ
ହେଉଥିଲା ବାରି ।
ବୟସର ପାଣିଛାପ
ପ୍ରେମର କୁଟେଇ ଚିତା
ଆବୋରି ରହିଥିଲା
ଆଖିତଳ ଗନ୍ଧ ଓ କପାଳ
ଥରଥର ଆଖିପତା ।

ଓଠରୁ ହଜିଥିଲା ହସ
ମଉଜା ଗଭୀରେ ବାସ୍ନା ତ ନଥିଲା
ପତ୍ରରୁ ଝରୁଥିଲା ଟୋପା ଟୋପା ପାଣି .
ବିଳପିତ ଶବ୍ଦର ରାଗିଣୀ ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ପାଦ ଥୋଇ
ସମୟର ଶିଢ଼ିରୁ ଓହ୍ଲେଇ
ସ୍ମୃତିର ଏରୁଣ୍ଡି ଡେଇଁ
ଚେତନାର ତ୍ରିକାଳ ସଂଧ୍ୟାକୁ
ତମେ ଆସୁଥିଲ ।

ଜୀବନର ଘର୍ମାନ୍ତ ମୁହୂର୍ତ୍ତ
ସବୁ ମଧୁମୟ ପ୍ରେମମୟ
ବଞ୍ଚିବାର ଲୋଭ
ଦୀପ ଶିଖାରେ ପଡ଼ି
ମନେ ପଡୁଥିଲା ।

ତୁଠ ମୁଣ୍ଡ ବରଗଛ
ପଥରର ଗଡ଼ାଣି ପାହାଚ
ତୁଳସୀ ଚଉରା ଠାରୁ
ପାତାଳର ପଦ୍ମବନ ଯାଏଁ
ମନେ ପଡୁଥିଲା ।

ଦେହ ମୋର ଦୀପଦଣ୍ଡି
ଚାରିଆଡ଼େ ନୀଳ ପାରାବାର
ମଗର ଶାକୁଶର ଭୟ
କାଳସର୍ପ ବିକଟ ବେତାଳ ।

ମନ୍ଦର ପର୍ବତ ମୁଁ
ଚୂଡ଼ା ମୋର ବ୍ୟୋମକେଶ
ମୋ ଦେହରେ ଛନ୍ଦାୟିତ
ବାସୁକୀର ତରଳାନ୍ତ ଦେହ

ମାଟିରୁ ଗନ୍ଧ ନେଇ
ମହଜିତ ରାତି ଆଉ ଦିନ
ଉଷାର ମନ୍ତ୍ର ଆବାହନୀ
ନିଶାର କୁହୁକ ସଙ୍ଗୀତ

ଲାଗୁଛି ତମେ ଆସୁଛ
ଅପିଏ ଫେରତା
କ୍ଳାନ୍ତ ମୁହଁ, ଅବଶ ଦେହରେ
ବିରାଜଇ ଶୀତଳ ସ୍ମିତ୍ୱତା

ତମେ ତ ଆସିବ ଅବଶ୍ୟ
ମରାଳର ଅଳସ ଚାଲିରେ
ଲହଡ଼ାର କ୍ଳାନ୍ତ ହିଲ୍ଲୋଲରେ
ମାଛମାନେ ଦୀପକନ୍ୟା ସାଜି
ଧରିଥିବେ ବନ୍ଦାପନା ଥାଳି ।

ମୁଁ ପାରିଅଛି ପାଟର ପାହାଡ଼ା
ଆଶାର ସ୍ୱଚ୍ଛ ଟେରାବାଡ଼
ଚିତ୍ରାଙ୍କିତ ସ୍ୱର୍ଗର ଚାନ୍ଦୁଆ
ବିତେଇଛି ରଜନୀ ସହସ୍ର ।

ବିଛେଇଛି ହୀରା ଫୁଲ
ରାସ୍ତା ଦେହେ ମଖମଲ
ଥାଟ କୁଟ ପଟୁଆର
ସାହନାଇ ଆଲଟ ଚାମର

କଳିଯାଏ ସ୍ବପ୍ନର ମେଦିନୀ
ସହରର କ୍ଳାନ୍ତ ଉପକଣ୍ଠ
କୃଷ୍ଣଚୂଡ଼ା, କ୍ୟାବଟାସ୍
ଏବଂ ହଜିଲା ଦିଗନ୍ତ

ଏ ମହାଯାତ୍ରା କିଏ ବା ରଚିଲା
ସ୍ବର୍ଗରୁ ମାଟିକୁ ଅଲୌକିକ
ନଥିଲା ଶୁଣା କେବେ
ଓଲଟ ବୃକ୍ଷରେ ଫୁଲ ।

ହେ କମଳା ପଦ୍ମନେତ୍ରୀ
ହେମବର୍ଣ୍ଣା, ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା
ବର୍ଷ ଦିଅ ପ୍ରେମ ବିହୃତିଏ
ପେଡ଼ିଯାଉ ଦିବ୍ୟ ଚକ୍ଷୁ ମୋର ।

କେତେ ରାତି ହେଲାଣି କେଜାଣି
ଖାଲି ଖାଲି ଲାଗେ ମନ ।
ଘର, ଆଡ଼ମ୍ବର ଭିତର ବାହାର,
ସବୁ ଲାଗେ ଶୂନ୍ୟ ।

ଅନ୍ଧାର ଖୋଲେ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ
ଶୀତଳ ପବନ, ଭାସମାନ ମେଘ
ଚିତ୍ରିତ ଅନ୍ତର, ଦେବତା ଆସ୍ଥାନ
ଧୂପ ଦୀପ ଗନ୍ଧ ନଇବେଦ୍ୟ

ଖରାଧୁଆ ସକାଳ କାକର
ଶାଳରୁଷା ଅଳସର ବଣ

କାଉ ଆଖି ଅତହଳା ପାଣି
ରାଜଜେମା କାନ୍ଦିବାର ଶବ୍ଦ ।

ଦେହ ତ ତାହାର ନୁହେଁ
କାହାର ବି ନୁହେଁ ଏହି ଦେହ
ମନ୍ଦିର ବି ନୁହେଁ ଦେବତାର
ଲମ୍ବିଅଛି ମାଟିରୁ ଆକାଶ

ଖୋଜିବାର ଶେଷ କାହିଁ
ରାଜରାସ୍ତା ମଶାଣିରେ ସରେ
ଗାଁ ମୁଣ୍ଡେ କୁମ୍ଭାରର ଶାଳ
ମାଟିର କଣ୍ଢେଇ ସେ ଗଡ଼େ ।

ପଶତରେ ଆସନ୍ତିର ବାମ୍ବା
ଝାଳ ହଳଦୀ ତନ୍ଦନ
ତଡ଼େଇ ଡେଶାରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ
ଲାଖିରହେ ରକ୍ତ ଛିଟା ପରି ।

ନଅକ ପଡ଼ିଲେ
ଯୁଦ୍ଧେ ମରେ ରାଜା
ଭିକାରି ହରଇ ରାଣୀ
ବିନ୍ଧ୍ୟାତଳ ଚଳମଳ ହୁଏ
ଲଘେ କୂଳ ପାରାବାର ।

ଅବେଳରେ ହିଁ ମନେ ପଡ଼େ
ହୀରାମୁଦି ହଜିଥିଲା ବୋଲି

ଦରାଣ୍ଡେ ମହେନ୍ଦ୍ର ପର୍ବତ
ଅଣ୍ଟାଲେ ଅଜଗର ପେଟ ।

ସେ ପାଏନା ଯାହା ଚାହେଁ
ପାଇବାର ଆଶା ବି ମରେନା
ଅଧା ଢଙ୍କା ପେଟ ତାର
କାରୁଣ୍ୟ ବିକଳ ।

ଇଏ ତ ଜୀବନ
ହାତ ପାଆନ୍ତାର ପଦ୍ମ
ଘୁଞ୍ଚିଯାଏ ଅତଳ ଗଣ୍ଡକୁ
ସପ୍ତପେଣି ମୁଣ୍ଡ ଟେକେ
ହଳାହଳ ଗରଳର ଗନ୍ଧ

ସବୁ ତ ଝାପୁସା ଲାଗେ
ନୀଳ ନୀଳ ତାଳଗଛ ଧାଡ଼ି
ସପେଦ କାଟର ଝର୍କା
ଖସୁଥିବା ପାଣିର ଫୋଟକା ।

ଗାଁଦାଣ୍ଡେ ବଢ଼ିପାଣି
ଭଉଁରୀରେ କାଗଜର ଡ଼ଙ୍କା
ହଜିଥିବା ଶୈଶବର ରଙ୍ଗ
ଦୃଶ୍ୟହୁଏ ରାତିର ଅନ୍ଧାରେ

ରାତିର ତୃତୀୟ ଯାମରେ
ତ୍ରିକୂଟରୁ ଝଞ୍ଜା ବହେ

ଅଶ୍ରୁତାଶ୍ରୁ ତତଲା ପବନ
ମୂର୍ତ୍ତିମାତ୍ର ରକ୍ତର ତାଣ୍ଡବ ।

ରିମ୍‌ଝିମ୍ ନିଶା ରାତି
ଡମ୍ ଡମ୍ ଡମ୍‌ରୁର ଶବ୍ଦ
ପାର୍ବତୀର ଦେହେ ପ୍ରତିଧ୍ବନି
ବୃକ୍ଷଭର ମୁର୍ଦ୍ଧାଣ୍ୟ ହେଞ୍ଜାଳ ।

ରକ୍ତ ଚକ୍ରମକ୍ ହୁଏ
ନଖ କୋଣୁ ଭାଗିରଥୀ ବହେ
ରେତ ଖସେ ଚପ୍‌ଚାପ୍
ବୁଢ଼ିଆଣୀ ଅଳକ୍ଷୁ ଜାଲରେ ।

ହଳଦୀ ମୁକୁଟା ଦେହ
ପାଳଟଇ ସୁନାର ପ୍ରତିମା
ସୁଗନ୍ଧାର ଆଶାୟିତ ରାତି
ବର୍ଷା ଭିଜା ଚାଳର ମଥାନ
ରତିର ଗଭା ମଉଳି ଯାଏ
ମଦନର ପୁଲଧନୁ ଫିକା
ଭଅଁର ବନ୍ଦୀ କେଶରରେ
ପ୍ରାର୍ଥନାର ଶେଷ ପଂକ୍ତି ପରି ।

ସାଗରରୁ ଅଗ୍ନିର ସ୍ଫୁଲିଙ୍ଗ
ଉତ୍ତାଳ ଲେଲିହାନ ଶିଖା
ଜଳୁଛି ଆଉ ଏକ ବିଶ୍ବ
ଏ ରାତ୍ରିର ନିବିଡ଼ କୋଳରେ ।

ବେଳେ ଅଧେ ଜହ୍ନ
ବେଳେବେଳେ ମେଘର ଜଞ୍ଜାଳ
ମୁହଁ ସଙ୍ଗେ ଲୁଚକାଳି
ଗଛତଳ ଶୀତଳ ଅନ୍ଧାର

ମେଘ ଚିପୁଡ଼ିଲେ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ବହେ
ନଦୀ ଲଘେ କୂଳ
ଏ ଡଙ୍ଗାର ଏକାକୀ ନାଉରୀ
ବେଶ୍ୟା ମାଗେ ପିରତିର ମୂଲ
ନିକାଞ୍ଚନ ମୁହଁ ସଞ୍ଜ ବେଳେ
ଆଳତିର ବାସ୍ନା ଆସେ ଭାସି
ମାଛକର ରୂପା ଦେହ
ତାରା ପୁଟେ ଚପଳ ବିଜୁଳି ।

ବେଳେ ବେଳେ ଭାବି ବସେ
ଲଙ୍ଘିବି ମୁଁ ସପତ ସମୁଦ୍ର
ଫରୁଆ ଭିତରେ ସାତ ଫରୁଆ
ସ୍ମୃତି ସବୁ ପୁରୁଣା ଦିନର

ପାଣିତଳେ ହଜିଛି ତା
ମଥାମଣି, ନୋଥ ଓ ବସୁଣି
ଭୁଲତି ମୁଁ ପୁରୁଷ ପଣକୁ
ରୁଷିଦେଇ ହାତ ସିନ୍ଦୂକରେ ।

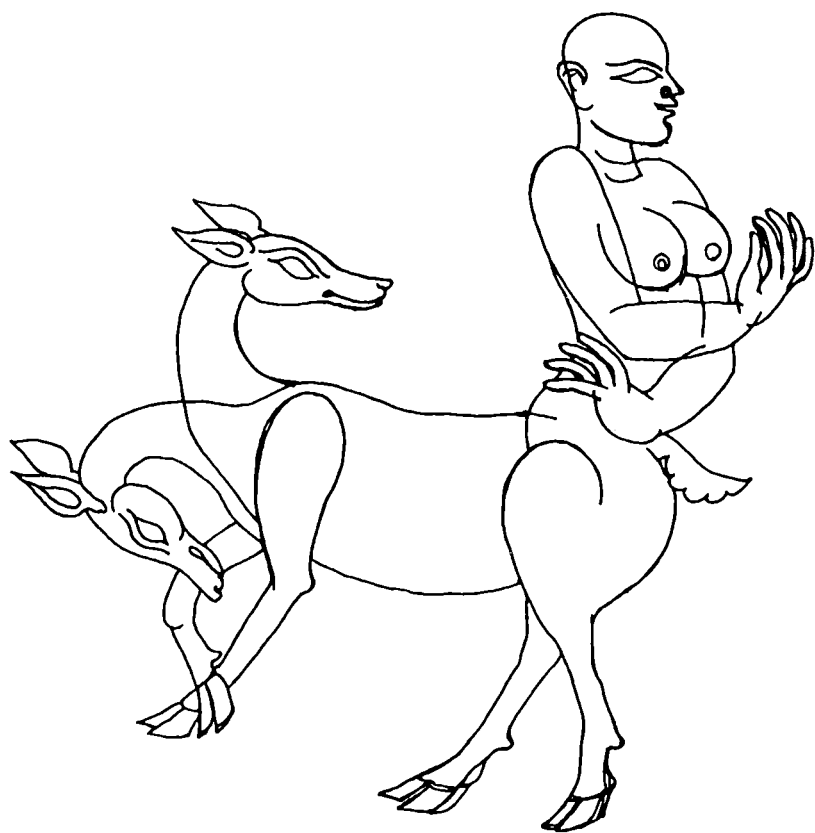
କି କଥା କହିଲା ଜହ୍ନ
କେଜାଣି ତମକୁ
ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାରାତି ଲାଗେ ଡର
ଡରଲାଗେ ଆତ୍ମତୋଚାର ଗହଳ ।

ସତେ କଣ ଜହ୍ନ
ଚାହିଁପାରେ ନିଷ୍ଠଳକ ଦେହ
ରୁପା ଥାଳି ଭଳି ହସ
ଗଭାରେ ପାରିଜାତ ।

ତମର ରସସିନ୍ଧୁ
କଂପିତ ଅଧର
ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅମୃତର ଭାଣ୍ଡ
ଜଘନ ନିତମ୍ବର ଭାର
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ବଳୟ ।

ଜହ୍ନୁତ ପଚାରିଥିବ
ତୁହାକୁ ତୁହା ଏକାପ୍ରାଣ
କିଏ ଦେଲା, ଭରିଦେଲା
ଏତେ ଅଇଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ
ଦେହରେ ତମର
ଦେବତ୍ୱ ଆଉ ଅମରତ୍ୱ ?

ତମେ ନ ଥିଲେ
ଜହ୍ନୁ ବି ନଥିବ
ଆକାଶ, ମେଘ
ଆଉ ରୂପାର ବୋଇତ
ଶୂନ୍ୟ ପାଲଟିବ ।

ଭାବିଥିଲି
ତୁମକୁ ଫେରାଇନେବି
ଆମ ଘର । କହିଥିଲ
ଓ ବଉଳ ବାଗ୍ଘାରେ
ମଣ୍ଡିଦେବି ଦେହ ତମ
ଆଖିତଳେ ପ୍ରୀତିର କଜଳ ।

ପିନ୍ଧେଇ ଦେବି ଜଉପାଟ
ଦିଶୁଥିବ ତମେ ଦାଉଦାଉ
ତମରି ଗଭାରେ କିଆ
ଗଣ୍ଡରେ ଭ୍ରମରୀ, କପାଳରେ
କୁକୁମର ଗୋପା ।

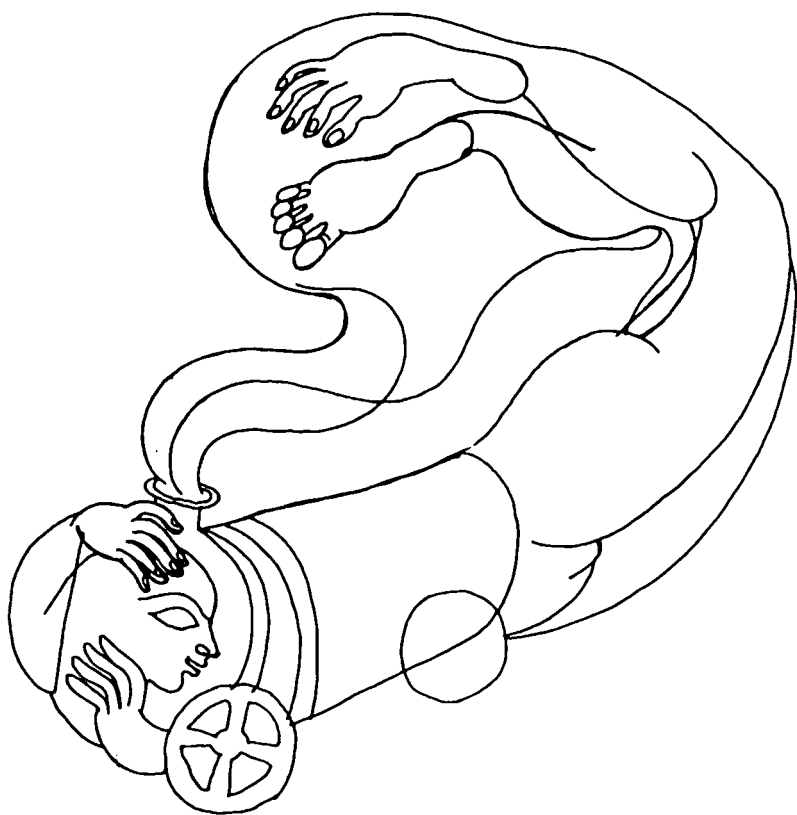
ତମ ସ୍ତନ ଯୁଗଳକୁ
ରଞ୍ଜିଥାନ୍ତି, ଗୁଞ୍ଜିଥାନ୍ତି
ଶତ ଶତ ଆଶାର ବଲ୍ଲୀରେ ।
ମୃଗମଦ କଷ୍ଟରୀରେ
ଲେପିଥାନ୍ତି ତମ ଦେହ
ମନ ଓ ପ୍ରାଣକୁ କାବ୍ୟମୟ କରି ।
କୋଇଲିର କୁହାଟରେ
ଉଢେଇ ଦିଅନ୍ତି
ବସନ୍ତର ରଙ୍ଗର ଅମାର
ପ୍ରୀତି ପଟୁଆର ।

ପୋଖରୀରୁ ପାରାବାର
ରାସ୍ତା ବହୁ ଦୂର
ତମେ ସ୍ଥବିର, ତମେ
ଦୁଃଖ ଦସ୍ତ ତଳନ୍ତି ପ୍ରତିମା
ତମେ ପୁଣି ଚଂଚଳ
ମେଘ ପରି, ମେଘରେ
ବିଛୁଳି ପରି, ନଦୀପରି
ସିନ୍ଧୁରେ ଲହଡ଼ି ପରି ।

ଆସ, ପ୍ରିୟେ ମୋର
କିଂପା ବାଟ ହୃଦ୍
ଏ ରାସ୍ତାରେ ଯୁଦ୍ଧ ଯାଇ
ହେନା କୁଡ଼କୁଡ଼
ସୁଲଳିତ ସୁଗନ୍ଧିତ
ପ୍ରତି ପାଦପାତ

ପାଦଟିଏ ଆପିଦେଲେ
ଫୁଲଟିଏ ଫୁଟେ
ହସିଦେଲେ ନୟନରୁ
ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଆଉ ସୁବର୍ଣ୍ଣର ଚଂପା
ଅବା ଖାଲି ଝରେ ।

ଏମନ୍ତ ଭୂଇଁ ଏ
ଆମ ଦେହ, ଆମ ଘର
ଗେରୁମାଟି ଗୋବରର ।
ରଙ୍ଗ ଆଉ ଗନ୍ଧ
ଅନ୍ତରକୁ ସିଞ୍ଚକରେ
ମାଟିରେ ଛନ୍ଦିଦିଏ
ରଚିଦିଏ ଅମୃତବଳୟ ।

ପୁରୁଣା ଦିନର ପୁରୁଣା ପୃଥ୍ବୀ
ମେଘା ଆଗୁ ଝଞ୍ଜିର କବାଟ ।
ସାଇତା ଭାଗବତ ଖେଦା
ଅତିହା ଅଲୋଡ଼ା ଅକ୍ଷର ।

କାଳ ଦେହେ ରୂପାୟିତ
ନାଗବନ୍ଧ ଯୋଡ଼ିମାଛ
ରମ୍ଭା ଗଛର ଯୁଗଳ
କୁହା କାଠ ଦ୍ଵାରବନ୍ଧ
ନବନାରୀଙ୍କ କୁଞ୍ଜର ।

ମେଘରେ ବିଛୁଳି ପରି
ଅଳସାରେ ଛନ୍ଦିଯାଏ ଲତା
ପୁରୁଷ ଜଘନ ତାର
ହସରୁ ତା ଝରୁଛି ମୁକୁତା ।

ମଠର କାନ୍ଥରେ ଲୁଚାଏ
ବିଶ୍ୱାମିତ୍ର, ମେନକାର
କଅଁଳିଆ ଛାତି ।
ଉଲସଇ ବାବାଜୀର ଦେହ
କଳାଧଜା ଦାଢ଼ି
ଆଉ ରାତିର ଅନ୍ଧାର ।

ଆକାଶ ସେଇ ଏକା ଭଳି
ଦଦରା ତାଳପତ୍ର ଛତା
ନା ଡାକି ହୁଏ ଦେହ, ନା ମନ
ସବୁ କଥା ଆସନ ଅଗତ୍ୟା ।
କୁଡ଼କୁଡ଼ ଦୁଃଖର ପାହାଡ଼
ଅସରନ୍ତି ମଣିଷଙ୍କ ରକ୍ତ
ଆଖି ଧୁଆ କଜଳର ପାଣି
ଘନକୃଷ୍ଣ ମେଘର ଭୁଆର ।

ସୁନା କୁଲେଇରେ ଜହ୍ନ
ଦାଉ ଦାଉ ବିଚିତ୍ର ସେ ପଟ ।
ଯେତେ ସବୁ ମାୟା ମରୀଚିକା
ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ହସତ ଇଲାକା ।

ମୋତେ ଖାଲି ଦୂରଲାଗେ
ଆମରି ଗାଁଆର ମଶାଣି
ନଈ ପାରି ବୁଡ଼ା ବରଗଛ
ଅଲୋଡ଼ା ମନ୍ଦିର
ପଦ୍ମଛନ୍ଦ ଖୋଦେଇ କବାଟ ।

ସବୁ ଦୃଶ୍ୟ ଛାଇଚିତ୍ର
ଦେହ ତାର ରୂପ ପ୍ରତିରୂପ
ମାଟିରେ ଆକାଶ ଲୋଟେ
ଆକାଶରେ ଲେପିଯାଏ ମାଟି ।

ଏ' ତ ଆତ୍ମିତ ଲାଗେ
ମୁଁ ଅଛି, ଅଥଚ ନାହିଁ
ମୋର ଦେହ ଆକାଶରୁ
ଦୋଳାୟିତ ନିର୍ମାଲ୍ୟ କୋଥଳି ।

ସେ ମୋତେ ଖୋଜୁନି ଆଖି
କାଳେ ଦୃଶ୍ୟ ହେଉଯିବ
ଆଖିରୁଟି କ୍ଷୀରପିଆ ଦୃଶ୍ୟ
ବିରାଡ଼ିର ପ୍ରତ୍ୟୟ ଭିତରେ
ପୁରୁଣା ପୃଥ୍ବୀର ଚିତ୍ର ।

ସଂଧ୍ୟା ନିଗିଡ଼ି ଗଲେ
ପାପୁଲିରେ ଭରିଯିବ ରାତି
ସପ୍ତପେଣି ନାଗ କଢ଼ାଇବ ବାଟ
ପାଟିଯିବ ଯମୁନାର ଛାତି ।

ନାଗର ପଥରେ ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳମଣି
ଆକାଶରେ ଜହ୍ନ ପୁନେଇର
ମଥାରୁ ପାଦ ଯାଏଁ ମୋର
ଚରିଯିବ ସଞ୍ଜିବନୀ ବିଷ ଅମୃତର ।

ଭରିଯିବ ମୋ ଦେହରେ
ଅଛି ଯେତେ ଖାଲଖମା
ସବୁଠି ଫୁଟିବ ନୀଳ ପଦ୍ମ
ସକାଳର ସୁନେଲି ସୂର୍ଯ୍ୟରେ ।

ନଈକୂଳ ଜନପଦ
ପାଣିକୁ ଲାଗଇ ଡର ।
ଅତଡ଼ା ଖସିଲେ ବୟସ ଖସଇ
ନିଜ ମୁହଁ, ନିଜ ଦେହ
ସବୁ ହେବ ପର ।

ସବୁବେଳେ ସେ ପୁରୁଣା କଥା
ଏହି ଦେହ ନଶ୍ୱରିଲେ
ଆତ୍ମା ଖୋଜେ ଆଉ ଏକ ରାହା
ସବୁ ତ ଅଢ଼େଇ ଦିନିଆ
ଛାତ ନାହିଁ କାନ୍ଦ ନାହିଁ ଏଇ ବସାଘର ।

ସଞ୍ଜବେଳେ ପାଦଟିଏ ଥୋଇ
ବେଳ ପର୍ଜା ହେଲେ
ବାହୁଡ଼େ ବାଟୋଇ
ଛତା ଯୋଡ଼ା କମଣ୍ଡଳୁ
ଛାଡ଼ିଦେଇ ଖୁଦର ଗଣ୍ଡିଲି ।

ବୁଝିଯିବ ଜାଣି ପୁଟା ଛାତ
ଖଞ୍ଜଣି ମାଡ଼ରେ ହେଲା
ସଂଧ୍ୟା ଉପଗତ ।
ରେ ବାଇମନ ! ଘେନ ଏବେ
କି ବୋଇଲା ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସ ।

ଦୋଷ କଲା, ପାପ କଲା
ରମିଲା ପରର ଅବଳା
ମଣିଷତ ସିଏ, ତିରଣ ଧଉଳା
ମାନିଲା ଗରଜ ବୋଲି
ଅଧିକାର ତ୍ୟଜିବ ଭାବିଲା ।

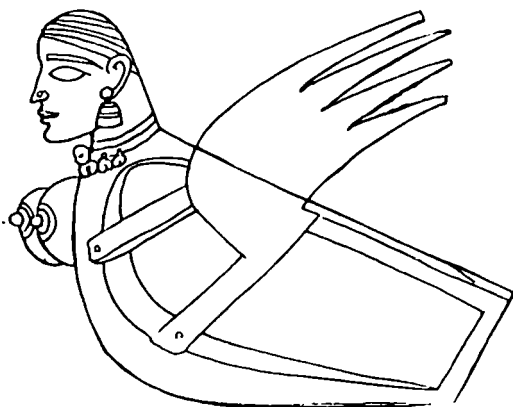
ପକ୍ଷୀ ଲଘେ ଦୁଃଖର ପାହାଡ଼
କୃପା ହେଲେ ବଚନ ଫେରାଇ
ଠାକୁରାଣୀ କହେ ବାକ୍ୟ ।
ଚିଲମରୁ ଧୂଆଁ ଭକତକ
ମଠଦାଣ୍ଡ ହୁଏ ଉଲ୍ଲସିତ ।

ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ବୁଆସୁଣୀ ଠାକୁରାଣୀ
ବିଡ଼ା ବିଡ଼ା ମୟୂରର ପିଛ
ଜାନୁୟାରୀ ହଠାତେ ପରଶୁ
ଚିତ୍ରିତ ମାଟିର ହାଣ୍ଡିରେ
ମୁଠା ମୁଠା ଚାଉଳର ଭିଜ ।

ମୀନ କଳ୍ପ ବଳିଯେ ବାମନ
ନୃସିଂହ ବିଦାରେ ଅସୁର ହିରଣ୍ୟ

ଗୁଣିଆ ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼େ, ଖସୁଛି କାନରେ
ଆଖି ତାର ଲାଲ୍ ଟକଟକ ।

ଏ ସବୁତ ପୁରୁଣା ଦିନର କଥା
ପୁରୁଣା ଲୋକ, ଆଉ ପୁରୁଣା ସଂପର୍କ ।
ତୁଆ ବର୍ଷ ତୁଆ ସକାଳରେ
ତୁଆ କ'ଣ ହୁଏ ସବୁକଥା ?

ସଂପର୍କର ସେତୁ
କୋଳାଗ୍ରତ ସ୍ବପ୍ନ
ଦେହ ମନ ମନ୍ଦିର
ସେତୁ ପୁଣି ଗୋଲାପ ବଗିଚା
ପୁଷ୍ପରିଣୀ ତୁଠ ଚଉତରା
ଚନ୍ଦନର ବନ ।

ମହାବିଳ ଶଙ୍ଖଟିଲ
ପର ଦିଶେ ଧୋବ ପରପର
ସୀତୟା ବାହୁନି କାନ୍ଦେ
କେହି ବୋଲି କେହି ନାହିଁ ତାର ।

ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଗଲା ଯେ ଗଲା
ଆଉ ଫେରିବାର ନାଁ ଗନ୍ଧ ନାହିଁ
ଅଗନା ଅଗନି ବନସ୍ତ
କେମନ୍ତେ ବଞ୍ଚିବ ବୈଦେହୀ !

ମାୟା ମିରିଗର ନଡ଼ବଡ଼ ମୁଣ୍ଡ
ଆଗକୁ ଚାହିଁଇ ଥରେ
ପଛକୁ ବି ଲକ୍ଷ୍ୟଥାଏ ତାର
ଏ ସବୁତ ଅସୁରର ମାୟା
ମଣିଷର ବୁଦ୍ଧି ଆଗୋଚର

ଦେହରେ ତା ଡୋପା ଜହ୍ନିଫୁଲ
ଖଇଫୁଟା ଚାତି ଉଠେ ଜର
ଲାଉଡ଼ଙ୍କ ଲଟେଇତି
ଯୋଡ଼ିଦେଇ ଭାବ ଅଭାବର ।

ବାଉଁଶର ଛାମୁଣିଆ
କଣିବତା ହୁଏ ଲହଲହ
ନୂଆଣିଆ ଦୋସାଉଡ଼ି ଚାଳ
ସାହୁକାର ମାଗେ କଳତର ।

ସୁବର୍ଣ୍ଣ ତ୍ରିଭୁଜର
ବଳିଆର ବିଚିତ୍ର ସେ ଭୁଜ
ସେଥିମଧ୍ୟେ ମର୍ମ ବିନ୍ଦୁ
ଚାରିଆଡ଼େ ଘୋଟେ ମହାଶ୍ବର ।

ନିଷ୍ଠୁରିରେ ଡଙ୍ଗା ମେଲିଦେଇ
ନାଉରିଆ ହଜିଛି ଗୀତରେ
ଗଙ୍ଗାଠାରୁ ଗୋଦାବରୀ ଯାଏଁ
ବହିଯାଏ ଜଳର ଜାତକ
ଢେଉରେ ଢେଉରେ ।

ଭୁରୁ ଭୁରୁ ହେନାର ଗନ୍ଧରେ
ଇନ୍ଦ୍ରଧନୁର ଗନ୍ଧରେ
ତୁମାଟିଏ ଲେଖୁ ଦେଇ
ଆଉ ଆଜି ଦେଇ କୁକୁମର ଟୋପା ।

ତନ୍ଦନରୁ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା ଝରି
ଭରିଯିବ ତମରି ସ୍ତନାଗ୍ର
ଜନ୍ମନରେ ଘୋଟିଯିବ ମେଘ
ଛାଇ ଲେଉଟାଣି ବେଳ
କୃଷ୍ଣ ଏବେ ଗୋଠ ଫେରେଇବ ।

ଦୁଧ ଘିଅ ଲହୁଣୀର ଦେହ
ବିକଶିତ ମଲ୍ଲୀର ସୁଗନ୍ଧ
ଗଭାରେ କିଆ ଫୁଲ
ପାଦରେ ଅଳତାର ରଙ୍ଗ
ତମ ଆମ ରକ୍ତର ସମ୍ପର୍କ

ସବୁଠିତ ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ, ସୂର୍ଯ୍ୟାସ୍ତର ବିଭା
ପାଲଟଇ ସବୁ ସୁନା ଗଜରିକ ରଙ୍ଗ
ଗଳାରେ ତୁଳସୀର ମାଳ
ସବୁଥିରେ ଆନମନା ଅନାସକ୍ତ ରାଗ

ହାତ ବଢ଼େଇଲେ
ଧରାଦିଏ ଦିଗନ୍ତର ରେଖା
ଆଉ ବେଳେ ନିଜ ଦେହ
ଦୂର ହୁଏ ଦୀପତଳ ଛାଇ ପରି
ହୁଏ ଅପହୁଞ୍ଚି ।

ସବୁ ଲାଗେ ମାୟାର କୁହୁକ
ଖସିପଡ଼େ ହାତରୁ ଗାଣ୍ଡିବ
ମାଛର ପେଟରେ ସମ୍ପର୍କର ମୁଦି
ସବୁ ହୁଏ ବିସ୍ମରଣ
ଧୂମାୟିତ ବିସ୍ତାର ବଳୟ ।

ବାରମ୍ବାର ଭେଟ ହୁଏ
ଏକାନ୍ତରେ ତମ ସାଙ୍ଗେ
ଯୋଗିନୀ ମନ୍ଦିର ବେଢ଼ାରେ
ତମ ମୁହଁ କାଳିକାର ମୁଖା
ଲହ ଲହ ପ୍ରକମ୍ପିତ ଜିହ୍ଵା
ବିଗଳିତ ଦିବ୍ୟ ଆଭୂଷଣ
ଓଲଟିତ ମାତୃ ସ୍ତନ
ମହାଶୂନ୍ୟ ଦୋଳାୟିତ ସ୍ଵପ୍ନ
ଘନନୀଳ ବର୍ଣ୍ଣା ତମେ
ତମେ କଙ୍କାଳୀ ଦ୍ରଶନା ।

ସୋମରସେ କଷାୟିତ ଚକ୍ଷୁ
ବିଷ୍ଠାରିତ ବ୍ରହ୍ମ ଯୋନି
ବ୍ୟାପିଯାଏ ସହସ୍ର ଯୋଜନ
ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ସବୁ ମହାଶୂନ୍ୟ

ବିକଟାଳ ଅଙ୍ଗହାସ
ଲୋଟିଅଛି ଭୟ ବୋଲା ଶିବ
ଲମ୍ବିଅଛି ଲିଙ୍ଗ ତାଙ୍କ
ଏକାମ୍ରରୁ ବିରଜାର କ୍ଷେତ୍ର
ଶ୍ରୀକ୍ଷେତ୍ରରୁ ଅର୍କକୋଶ ଯାଏଁ
ଅଶ୍ୱରତି ଖାଲି ହେସାରବ ।

ଏମିତିତ ଦେବତାଙ୍କ ଠାରୁ
ଗନ୍ଧର୍ବ ଗାନ୍ଧର୍ବୀ
ସେଠୁ ପୁଣି ମାଟିର ମଣିଷ
ରତି ଗର୍ଭା କାମକଳା ଯନ୍ତ୍ର
ରେତ ବିନ୍ଦୁ ଘର୍ଷର ଘୋଷରେ
ଖସିପଡ଼େ ପାହାଡ଼ ଶିଖରୁ

ଦେହକୁ କୁଞ୍ଚେଇ ଦେଲେ
ଆଞ୍ଜୁଳାଏ ପରା ହେବ
ଠେକିକୁ ନିଅଣ୍ଟିବ ସ୍ନେହର ଲହୁଣି
ଭସାଇ ଦେଲେ, ବଟପତ୍ର
ଭାସିଯିବ କ୍ଷୀର ସାଗରରେ
ଏ ବିଶ୍ୱ ସଂସାର ସବୁ ଆଡ଼ମ୍ବର

ସଂପର୍କକୁ ଦହିଦେଲେ
ଫରୁଆଏ ଚିତା ଭୟ
ଟିକିଏ କୁହୁଡ଼ିରେ ଦିଶୁଥୁବ
ନଦୀ ସେତୁ ନୌକା ସବୁ
ଏକା ଭଲି, କ୍ଷୀରଦୋର ପାଟ ଭଲି
ସର୍ବନାମ ଭଲି ।

ସଂପର୍କିତ ଶବ୍ଦବ୍ରହ୍ମ
ନୀଳସରସ୍ୱତୀ ରୂପ
ବାଣୀର ଅନାଦି ଝଙ୍କାର
ସଂପର୍କ ଅଦେହ ଆବେଗ
କଳିବାର ଘେନିବାର ଲୋଟିବାର
ମଧୁଶୟନୀ ରାତି ।

କେତେ ରଙ୍ଗେ ନିତାଅ କହେଇ
ମଧୁକୁଞ୍ଜେ ମାଳତୀ ଶେଯରେ
କେତେରୂପେ କେତେ ଦୃଶ୍ୟ
ଆସ ତମେ ମନେ ବାରମ୍ବାର

କିଏ ଧାଇଁଯାଏ ବିଚ୍ଛୁଳି ଚମକେ
ବିଶ୍ୱରୁ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଡେଇଁ
କିଏ ମେଲି ଦିଏ ସମ୍ପର୍କର
ନଥିପତ୍ର ଶିରା ପ୍ରଶିରାରେ
ଶକୁନ୍ତ ପକ୍ଷୀର ଡେଣା ତଳେ
କଳିକାଟି ସୁବାସ ବିତରେ

ମାଳ ମାଳ ଦେହ ମୁଣ୍ଡ
କୋଟି କୋଟି ଛିତି ପରାକ୍ରମ
ଅକ୍ଷୋହିଣି ଅକ୍ଷୋହିଣି ସୈନ୍ୟ
ଅନ୍ତରରେ ଅହରହ ଯୁଦ୍ଧ

ତମ ସାଙ୍ଗେ ମୋ'ର ସମ୍ପର୍କ
ଏ ଦେହଠୁ ଆହୁରି ପୁରୁଣା

ମଣିଷର ହାତ ଗଢ଼ା ପିଣ୍ଡ ନୁହେଁ
ନୁହେଁ ବି ପ୍ରତିମା ।

ଆଶ୍ୱେଷ ନୁହେଁ, ନୁହେଁ ବି ଆସକ୍ତି
ମାୟା ନୁହେଁ, ମୋହ ବି ତ ନୁହେଁ
ସେକାଳେ ନଥିଲା ଲାଗୁଛି କିଛି
ପ୍ରୀତିଭରା ଆମ ଗାଁଆ ମାଟି

ଆଶାର ଢହ ବି ନଥିଲା
ନଥିଲା ତ ନିରାଶାର ଚିତ୍ରିତ ଅନ୍ଧାର
ହୃଦୟ ନଥିଲା, ଥିଲା ମାତ୍ର
ଚେତନାର ଦୀପ୍ତିମତ ଶିଖା
ଥିଲା ପୁଣି ସମ୍ପର୍କର
ଶୂନ୍ୟ ଶୂନ୍ୟ ମହାଶୂନ୍ୟ ।

✓ କାହିଁକି ଆକୁଳ ତମେ
ଅଲୋଡ଼ା ରୂପର ସଂସାର ।
କାହିଁକି ଭରୁଛ ରଙ୍ଗ
ଦେହତ ମାୟାର ।

ସେମାନକୁ ମିଛରେ ସ୍ୱପ୍ନିଳ କରୁଛ
ଅକାତ ପାଣିରେ ଭୁବେଇ ମାରୁଛ
ହସାଉଛ, ନିଜେ ବି ହସୁଛ
ସେମାନେ କାନ୍ଦିଲେ ତମେ ବି କାନ୍ଦୁଛ ।

କି ପାଉଛ କହ, ଘାସକୁ ଗାଳିଚା କରି
ପଥରକୁ ତଉଳି ସୁନାର ମୂଲ୍ୟରେ ?

କି ହେବ ମୁକ୍ତାର ପସରା
ଦିନକ ବଣିଜ ସରିଲେ ?

କେତେ ଯେ ବୁଝେଇ ନ କହିଲି
ଘେନା କଲି, ଅଳି କଲି,
ରାଗ ରଷା ଅଭିମାନ କଲି
ତଥାପି ଚମତ୍କୁନ ତମେ ।

ରୂପ ପରେ ରୂପ ହିଁ ଆକୃଷ୍ଟ
ଚିତ୍ରିତ ରୂପରେ ପିରତି ଭରୁଛ
ଛି,ଛି, କିମିତିକା ମଣିଷ ଯେ ତମେ
ନିଜକୁ ହଜେଇ ଦେଉଛ ଛାର ରୂପକ ପାଖରେ ।

କି ମାୟା ରଚନ୍ତି ଚିତ୍ରିତ ପିତୁଳି
କବଳିତ ପ୍ରାଣ, କେତେ ହାନିମାନ
ସବୁତ ଦେଲଣି ସାରି
ରଖୁଚ କିସ କହ ବଞ୍ଚିବାର ପାଇଁ ।

ହାତ ସଞ୍ଚିଲେ କଦମ୍ବର ଫୁଲ
ମେଞ୍ଚାଏ ରଙ୍ଗରେ ଫୁଟେ ମହ ମହ
ଜହ୍ନ ରାତି ତାରାର ସମ୍ଭାର
କାର୍ତ୍ତିକର କୋହଲା ପବନ
ଅଦିନରେ ସବୁ ତ ସମ୍ଭବ ।

ଆଖିରେ ଆଖିରେ ବୁଝିବାକୁ କଥା
ମାପି ହୁଏ ପବନରୁ ଦେହର ଉଷ୍ମତା

ରଙ୍ଗ ସଢ଼େଇର ରହଣିଆ ବାସ୍ନା
ତୁଳୀର ଭାଷାରେ ସ୍ଵପ୍ନଦିଆ ନିଆ ।

କି ମୋହିନୀ ଅଛି କୋଇଲି ଡାକରେ
'କୁହୁ'କଲେ ଆଖୁରୁ ଝରିଯାଏ ନିଦ
ମେଲିଯାଏ ଝଙ୍କା ବନସ୍ତକୁ
ଘର ସାରା ଘନକୃଷ୍ଣ ରଙ୍ଗର ମହକ ।

ତମେ ଉଡ଼ିଯାଅ ସପନ ରାଇତେ
ଛାଡ଼ିଯାଅ ପାଲଟା ବାଘର ଦେହ
ଜଗିଥାଏ ତମ ଫେରିବା ବାଟକୁ
ଘର ସାରା ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ଖାଲି ଦୀର୍ଘଶ୍ଵାସ ।

ମତେ ତମେ ଅଥୟ କର
ଆଖୁକୁ ନାରାଚ କରି ରେତୁଥାଅ
ଝୁଣୁଥାଅ ପ୍ରୀତିର ବିଷଜାଳା
ଦହୁଥାଅ ମନ ଆକାଶ ପବନ ।

ମୁଁ ସେମିତି ଶୋଇଥାଏ
ମାଟିର ଅଲୋଡ଼ା କଣ୍ଢେଇ
ଶରବିବ ଚିତ୍ରିତ ଅବୟବ ମୋର
ଅସହାୟ ରଣ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ।

ମଣିଷ ରକ୍ତରେ ମାଟି ଭିଜେ
ପ୍ରୀତି ପାଇଁ ହାହାକାର ଛୁଟେ
ବହିଯାଏ ନଦୀ କୋଇଲି କୁହୁକ ଭାଲି
ଡାଳରୁ ଡାଳ ହେଇ ନୀଳିମା ଭିତରେ ।

ତମେ ତ ଲାଗୁଛ ମତେ
ସଦ୍ୟସ୍ମାତ କଅଁଳିଆ ପତ୍ର
ନିଆଁ ଡହ ଡହ ତୟାରଙ୍ଗ ଦେହ
ଆଳାପର ସଂକ୍ରମିତ ସ୍ବପ୍ନ ।

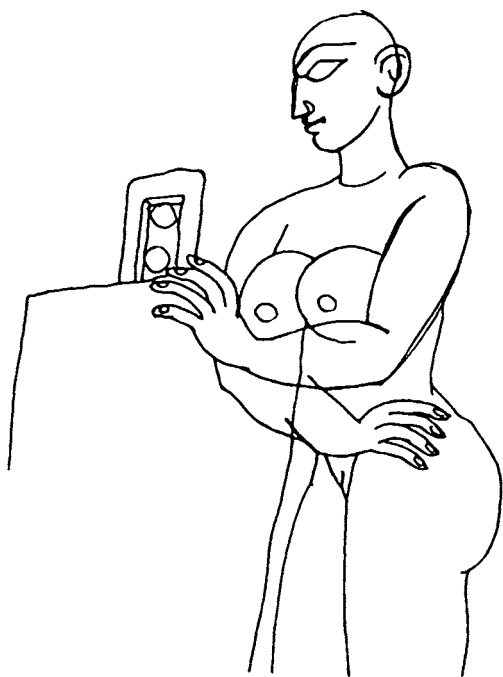
ଜିଭ ଶୁଖୁ ଶୁଖୁ ଆସେ
ଚିତ୍‌କାରେ ପାଣି ମୁନ୍ଦେ ପାଗ୍‌
ଗାଣ୍ଡିବର ଟଙ୍କାର ଶୁଭେ
ଦୁର୍ଦ୍ଦୟାଏ ସାଞ୍ଜୁପିନ୍ଧା ସେନାପତି ଛାତି ।

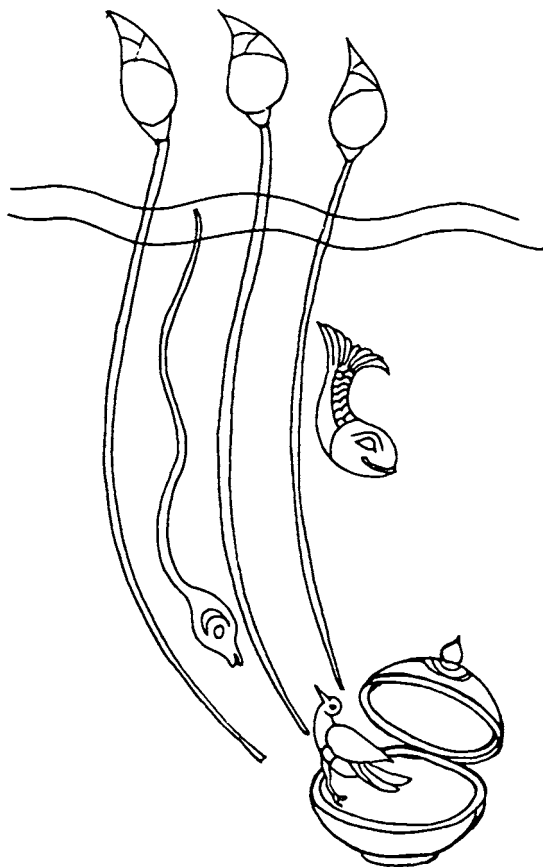
ତଳିପା ମୋ ଗୁମୁରି ଉଠେ
ମରୁର ତତଲା ବାଲିରେ
ସବୁ ଜଳି ପୋଡ଼ି ଏକାକାର ହୁଏ
ଆଶାର ଚିତ୍ରିତ ଚଉହଦି
ଚିନ୍ତମଟ, ଆକାଶର ରଙ୍ଗ

କୋଇଲି ବାହୁଡ଼ି ଆସେ
କହିବାକୁ ମନ କଥା ତାର
ତା ଦାଉ ଦାଉ କଜଳର ରଙ୍ଗ
ଶ୍ରୀବତ୍ସର ବର୍ଷଣ ମେଘ ପରି
ଜଡ଼ିଯାଏ ପିତୁଳି ଦେହରେ ।

ସେବୁଠୁ ମନସ୍ଥ କରିଛି ମୁଁ
ନକହିବି କିଛି ବୋଲି କିଛି

ଝଡ଼ ଆସୁ ବର୍ଷା ଆସୁ
ଆକାଶ ବି ଖସିପଡ଼ୁ
ଆମ ଘର ଭାବିଯାଉ ପଛେ ।

ନିଅନ୍ ଆଳୁଅର
ସୁନେଲି ଛାଇରେ
ଚିହ୍ନ ଅଚିହ୍ନ ମୁହଁ କେତେ
ଭେଟ ହୁଏ ପୁରୁଣା ରାସ୍ତାରେ
ଯିବା ଆସିବା ତ
ନିତି ଦିନ କଥା
ପାଦ ଚିହ୍ନ ହଜିଯାଏ
ସହରର ଅମୁହାଁ ଗଳିରେ ।

କା ଆଖି କଜଳ
କୃଷ୍ଣା ହୋଇ ବହିଯାଏ
କିଏ ପୁଣି ହୁଏ ପୂର୍ଣ୍ଣଗର୍ଭା
ବାଜ ଅକୁରିଲେ

ବାଞ୍ଛାବତ୍ ଡାଳମେଲେ
 ମୂଳ ତାର ଝୁଲଇ ଶୂନ୍ୟରେ
 ପ୍ରୀତିରେ ସମୁଦ୍ର ଘୋଟେ
 ପ୍ରେମର ବହଳ ବନ୍ୟାରେ ।
 ବସନ୍ତରେ ରଙ୍ଗର ପସରା
 ଶରତର ପାହାଡ଼ି ପହରେ
 ହୀରା ପୁଲ ଘାସ ଗାଳିତାରେ
 ଚନ୍ଦ୍ରଚକ୍ର ମନ ଉପବନେ
 ଦେହ କା'ର ମହ ମହ ବାସେ
 ସକାଳ ସଞ୍ଜରେ ।

କୁନି କୁନି ଚଢ଼େଇଙ୍କ
 ରଞ୍ଜିତା ଥଣ୍ଡରେ
 ଦୃଶ୍ୟ ହୁଏ ସପତ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ
 କୋଟି କୋଟି ସୂର୍ଯ୍ୟ
 କାକୁତ୍ସ ଜବଳିତ ସେଠି
 ସଚକିତ ଆଖି ଡୋଳା
 ସହସ୍ର ବିନିଦ୍ର ରଜନୀ
 ସହରର ଅଳସ ବାଥୁରେ ।

ଭଗ୍ନ ଜାନୁ ଭଗ୍ନ ମନୋରଥ
 ସମ୍ରାଟର ଶିରୀ ବୁଲୁଣ୍ଡିତ
 ରକ୍ତନଦୀ ପହଁରଇ
 ଧୃତରାଷ୍ଟ୍ର ସୂତ
 ଏବେ ବି ସରିନି ଯୁଦ୍ଧ
 ଅଶ୍ୱଳ ହେସାରବ
 କମ୍ପେ ଚଉଦିଗ ।

ପ୍ରୌଢ଼ା ଇଚ୍ଛେ ତାର
ହଜିଥିବା ଉଆଁସୀ ବୟସ
ଭୋଗର ବାସ୍ନା ଲମ୍ବେ
ଅପରାହ୍ନ ଛାଇ ଭଳି
ଦିଗରୁ ବିଦିଗ
ଅବେଳରେ ଘୋଟିଲେ ଅନ୍ଧାର
ରତି ମାଗେ ଘାଟର ପାଇକ ।

ମିଛ ଭେକ ବାବାଜୀ ଦେହରେ
ମୋହଗ୍ରସ୍ତ ଗେରୁଆ ରଙ୍ଗରେ
ରକ୍ତମଣ୍ଡା ବିଦାଣ୍ଡ ଏ ମାଟି
ଜଟାୟୁର ଖଣ୍ଡିତ ଢେଣାରେ ।

ଅପାଂଭେୟ ଅସହାୟ ରାଜା
ଅଥର୍ବ ତା ଚାଟୁକାର ମନ୍ତ୍ରୀ
ଚାରି ଆଡ଼େ ହୀନବୀର୍ଯ୍ୟ
ଅନ୍ଧାୟୁ ମଣିଷକ
ଆର୍ତ୍ତନାଦ ଆକାଶୁ ଫେରଇ ।

ଦହଗଞ୍ଜ ଉଲୁରା ଛାତ ତଳେ
ଚିକ୍‌ଚିକ୍ ବତାର ପଞ୍ଜରା
ବତାସ ଉଡ଼େଇ ନିଏ
ଆସକ୍ତିର ରୋକଡ଼ ପଣତ ।
କେଡ଼େ ହୀନିମାନ ଦିଶେ
ଅଲାକୁକୁ ଦେହ
ସମ୍ପର୍କର ନିଷ୍ପତ୍ତ ଆକାଶ
ରୂପାୟିତ ତାର ଆଖି କୋଣେ ।

ହଜିଲା ମାତୃତ୍ବର
ଝୁଲନ୍ତ ସତକରେ
ବିକଳର ବାସଲ୍ୟ ମମତା
ଭିକାରୀଙ୍କ ଗଣ୍ଠିରି ଭିତରେ
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ ଥାଆନ୍ତୁ ସକାଳ
ହଜିବାକୁ ଆଉ ଏକ ରାତିର କୋଳରେ ।

ଅଲୋଡ଼ା ଗଣିତ ଖାତାର
ବେହିସାବ ଗାରଟଣା ଫର୍ଦ୍ଦ
ଭାସିଯାଏ ଡଙ୍ଗା ହେଉ
ଦରପୋଡ଼ା ପିତୃପିଣ୍ଡ
ଥରଥର
ଗାଁଦାଣ୍ଡ ପାଣିର ସୁଅରେ ।

ତମକୁ ପଚାଶ ପୂରିଲା
ମୋତେ ହେଲା ସାଠିଏ ବରଷ
ଲାଗିବ ଭଲ ଏବେ
ଶୁଣିବାକୁ ଅସୁରୁଣୀ ଗପ ।

ଶୈଶବକୁ ଫେରିଚାଲ
କତରା ଘୋଡ଼େଇ ହୁଅ
ଦେହକୁ ପଥର କର
ଅଗନା ଅଗନି ବନସ୍ତ ଏ
ତୁମ୍ଭରାୟ ମନ ଦେଇ ଶୁଣ ।
ଆଖି ବୁଜିଲେ ଦିଶିବ
ପାହାଡ଼ ଗଡ଼ଇ ବାଘ
ପିଇବାକୁ ରଖିକୂଳ୍ୟା ପାଣି

ପାହୁଣ୍ଡରୁ ରକ୍ତ ନିଗିଡ଼ଇ
ବନସ୍ତରୁ ହେଙ୍ଗାଳ ଶୁଭଇ
ଆଖି ଖୋଲ, ଗପ ଶୁଣ
ବେଳଗଡ଼ି ସଞ୍ଜିତ ହେଲାଣି ।

ଶାଳ ବନ କୁହୁକ ପୋଖରୀ
କାଚକେନ୍ଦୁ କଳା ପାଣି
ବାଘ ଛାଇ ଆଖି ତରାଟଇ
ବିକଟାଳ ଦିଶେ ଅସୁରୁଣୀ
ପାଣି ତଳେ ରାଜଜେମା
ବିକଳେ କାନ୍ଦଇ ବାହୁନି ।

ବାସ୍ ଏତିକି କଥାରେ
ଜହ୍ନରାତି ଫିକା ପଡ଼ିଗଲା
ଆକାଶରୁ ବର୍ଷିଗଲା ନିଆଁ
ଜାଳିଦେଇ ବନସ୍ତ ରାଜଜେମା
ଅସୁରୁଣୀ ହେମାଳ ପୋଖରୀ
ରତିଦେଲା ଆଗ୍ନେୟ ତାଣ୍ଡବ ।

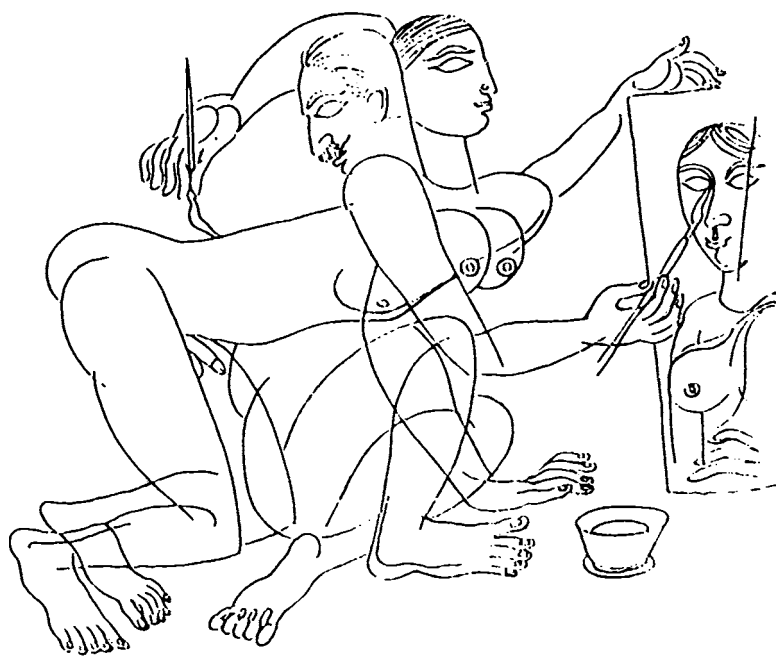
ସରାଗର ଗୁଲ୍ମା ମାଳ
ସ୍ବପ୍ନ ଭରା କଥାର ସାଗର
ମଧୁ ହେଇ ଝରେ ଗପ
ଆକାଶରୁ ମାଟିର ଦେହରେ
ଫୁଟେ କେତେ ବର୍ଷ ଫୁଲ
ପବନ ନିଏ ବାସ୍ନା ବହି
ଗପ ହଜେ ଦିଗନ୍ତରେ
ମିଛ କୁହୁଡ଼ିରେ ।

ଆଉ ଗପ କିଏ ଶୁଣେ ଯେ
ଗପ ବାହୁଡ଼ଇ ଘର
ସବୁ ମିଛ ଡାହା ମିଛ
ସଂସାରଟା ତୁଆ ଏକ ଗପ
ଆଖି ଦେଖା ଅଙ୍ଗେ ଘେନା
ପ୍ରେମର ପ୍ରଥମ ପରାଗ ।

ଥୁଳା ମାଳବ ରାଜ୍ୟରେ
ରାଜଜେମା ଅତି ଆହ୍ଲାଦରେ
ଝଲସଇ ମାଣିକ୍ୟର ଦେହ
ଆଖିରେ ତା ବୟସର ମୋହ
ତା ଅଙ୍ଗରେ ବିଶଇ ମଦନ
କାମ ବାଣ ଦହେ ଦେହ ମନ
ସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରତିମାର ଝଲି
କଳାମେଘେ ଯେସନେ ବିଜୁଳି ।

ବୋଲଇ ସଖୀକୁ ହକାରି
ଜହ୍ନ ରାତି ହେଲା ମୋ ବଇରୀ
ମଳୟ ନିଅଇ ମୋ ପ୍ରାଣ
ନିକାଞ୍ଚନ ଲାଗଇ ଭୁବନ
କହ କି ବୁଝି କରିବି ?
ଉପାୟ ନ ପାଇ ଜୀବନ ହାରିବି ।

ସଖ୍ୟ ବିଚାରି କହିଲେ
ଜେମା ପ୍ରାଣେ ଆଶା ସଞ୍ଚରିଲେ
ମାୟାବିନୀ ରତିଦେଲେ ମାୟା

ଫୁଟାଇଲେ ଆସନ୍ତିର ଫୁଲ
ଫୁଟିର ପଠାରେ ।

ରାତ୍ରିର ଅନ୍ଧାର ଭେଦି
ଆସିଥିଲା ରାଜପୁତ୍ର
ସ୍ବପ୍ନ ଖାଲି ସ୍ବପ୍ନ
ଯାଚିଲା ପିରତି
ଦିବ୍ୟ ସେ ମୂରତି
ତମେ ଶୋଇଥିଲ କେଳି ମଣ୍ଡପରେ
ଚାହିଁଲନି ଆଡ଼ ନେତ୍ରେ ମଧ୍ୟ
ତମ ଦେହେ ନିଦ୍ରା ମୋହି ଥିଲା
ବାହୁଡ଼ିଲା ସିଏ ବିରସ ମନରେ
ହୃଦୟ ତା ବିଳପିଲା
ଭେଟ ହେବ ଶାଳବଣେ
ଆରଦିନେ
କଣ ଦେଇଗଲା ।

ଚାଲ, ରାଜଜେମା ଏବେ
ପାରିଧିରେ ଯିବା
ଶାଳବଣେ ମଦନ ଭେଟିବା

ତା ପରେ ଯାହା ଘଟିବାର ଥିଲା
ପ୍ରଥମ ଦେଖାରେ ପ୍ରେମ ଉଜ୍ଜ୍ବଳିଲା
ଆଖିରେ ଆଖିରେ ଭାବ ଦିଆ ନିଆଁ
ଲମ୍ବାଇଲା ପ୍ରୀତିପୁଷ୍ପ ମାଳା
ମାଳବ ଦେଶର ଜେମା

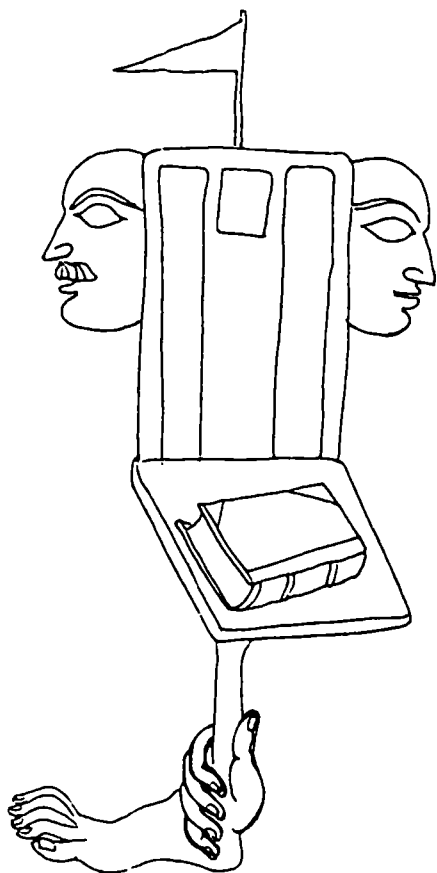
ସଖୀଏ ରଚିଲେ ପୁଷ୍ପକୁଞ୍ଜ
ରାଜଭେମା ହୁଏ ସଜବାଜ
ଦେଖୁଣ ଅନିନ୍ଦ୍ୟ ସୁନ୍ଦରୀ
ରାଜପୁତ୍ର ନିଏ କୋଳ କରି
ଅଧର କୁମ୍ଭର ବହନ
ଅନ ଜଘନ ରୂପ ଅପଘନ
ଅଳପ ଅଳପ ହସଇ
ବିଚିତ୍ର ଛନ୍ଦରେ ରମଇ

ରତିରଙ୍ଗେ ମୁଗ୍ଧା ରାଜଭେମା
ବଖାଣିଲା ସଖୀ ଆଗେ
ରମଣର ବିଚିତ୍ର ମହିମା
ତୃପ୍ତ ହେଲା ପ୍ରାଣ ମୋର
ଧନ୍ୟ ହେଲା ଏ ଯୁବା ବୟସ
ଚାଲ ଫେରିଯିବା ଏବେ
କିନ୍ତୁ, ବନସ୍ତ ଉଆସ ।

ତମର କେଜାଣି କି ହେଲା
ନାଭି ମଧୁ କମଳ ପୁଟିଲା
ଭଅଁର ଚୁମିଲେ ସ୍ତନ
ଗଣ୍ଡ ଓ କପୋଳ
ଚନ୍ଦନର ସ୍ବେଦ ବିନ୍ଦୁ
ଭରିଗଲା ଦେହ ସାରା
କଅଁଳିଲା ବେନି ପକ୍ଷ
ବିଚିତ୍ର ବର୍ଣ୍ଣ
ତମେ ଉଡ଼ିଗଲ ବନସ୍ତକୁ
ଶାଳବଣ ପୋଖରୀ କୂଳକୁ ।

ମୁଁ ଆଚନ୍ଦିତ ହେଲି
କତରା ଦରାଣ୍ଡିଲି,
ଶୂନ୍ୟକୁ କୋଳ କଲି
ପବନକୁ ବୟସକୁ ବନସ୍ତକୁ
ନିଜକୁ ବି ପ୍ରଶ୍ନ କଲି
ଗପ କଣ ବେଳେବେଳେ
ସତ ହେଇ ଯାଏ ?

ସମସ୍ତେ ଗୋଟିଏ କଥା
ଦୋହରାଇ ହେଲେ
ଅଗନା ଅଗନି ବନସ୍ତ ଏ ସଂସାର
ଏଠି ସବୁ ସତ ସବୁ ମିଛ
ସବୁ ବୁଝା ଅସୁରୁଣୀ ଗପ ।

ପ୍ରେମ ଓ ଦୁଃଖର
ସକୁଳା ମାଟିରେ
ଗଢ଼ିଲି ଆଶାର ପିତୁଳା
ଥାପିଲି ଦେବତା କରି
ହୃଦ ସିଂହାସନେ
ବେଦନାର ନଇବେଦ୍ୟ
ବାଡ଼ି ଦେଲି ତା ଚରଣେ
ପିତୁଳା ଶୁଣିଲାନି କିଛି
ପ୍ରତିଧ୍ବନି ଲେଉଟିଲା
ମନ୍ଦିର ଗର୍ଭରୁ
କଥା ସାଇତା ରହିଲା
ଫଳକରେ
ପଥର ମନ୍ଦିରେ ।

ପିତୁଳାର ଧମନୀରେ
ଭରିଦେଲି ଆପଣାର ରକ୍ତ
ତା ଆଖିରେ ଖଞ୍ଜିଲି
ସୁନାର ପ୍ରଦୀପ
ଅଧରରେ ଦୁଟାଇଲି ଭାଷା
ମୋର ବଳକା ଆୟୁରେ
କଲି ଚିରଜୀବୀ

ଏଥର ପିତୁଳା ହସିଲା
ସମ୍ପର୍କ ମେଲିଗଲା
ଭୂତରୁ ଭବିଷ୍ୟ ଯାଏଁ
ଗଙ୍ଗାରୁ ଆମାଜନ୍
ଗୀର୍ତ୍ତାରୁ ଭାଗବତ ଘର ।
ତଥାପି ଦୁଃଖସବୁ
ସାଇତା ରହିଲା
ସିମିତି ଆଗ ଭଳି
ମୋରି ସ୍ମୃତିରେ

ପିତୁଳା ତ ଦୁଃଖର,
ଯାତନାର ଚିତ୍ରିତ ପ୍ରକାଶ
ମାଟିର, କାଠରେ
ଗଢ଼ା ଏକ ଅସହାୟ ହସ
ପିତୁଳା କ'ଣ ବା ବୁଝେ
ମରମର ଅକପଟ ଭାଷା
ନା ଲୁହର ଉଷ୍ମତା

ପିତୁଳା ତ ଏକ
ଅମର୍ତ୍ତ୍ୟର ବିମ୍ବ
ଅରୂପର ରୂପବିଭା
ଧ୍ବନିର ଝଲକ
ମେଞ୍ଚାଏ ଅନାମ୍ଭୀୟତାର
ସଫଳ ବିକାଶ ।

ପିତୁଳା ପ୍ରତିମା ହେଲେ ବା
କହିଥାନ୍ତା କିଛି
ତା ତୃତୀୟ ନେତ୍ରରୁ
ସ୍ଫୁରିଥାନ୍ତା ଦିପ୍ତୀ ନିରଞ୍ଜନ
ଅବା ଜାଳିଥାନ୍ତା
ମୋ ପ୍ରେମେ ଗଢ଼ା
ଖାଣ୍ଡବର ବନ ।

ପ୍ରତିମା ଆଶିଷିଲେ
ପୂରଇ ଭଣ୍ଡାର
ଧନ ଜନ ଗୋପଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଲୋଟିଥାନ୍ତେ ରତ୍ନସ୍ରାତ
ପ୍ରତିମାର ଦିବ୍ୟ ବିଭୂତିରେ ।

କି ହେଲା କେଜାଣି
ସବୁ ତ ବିସ୍ମରଣ ହେଲା
ପ୍ରତିମା ନିର୍ବାକ ହେଲା
ମୋ ଲୁହ ସାଗରେ ।

ଯାତନାର ପାହାଡ଼ ଶିଖରେ
ଢିଙ୍କସ୍ ଭଳି
ଅନେଇ ରହିଲା
ସମୟକୁ
ସାହାରାର ବାଲୁକା ପ୍ରାତଃକୁ ।
ପ୍ରତିମା ଏଥର ଚାହିଁଲା
ମାଟିରୁ, ଆକାଶକୁ
ସୂର୍ଯ୍ୟ ଚନ୍ଦ୍ର ଗ୍ରହ
ନକ୍ଷତ୍ରକୁ ।

କାଳରେ କବଳିତ
ମଣିଷମାନଙ୍କୁ
କଙ୍ଗୋରୁ ଏସୀୟା ଯାଏଁ ।
ତା ଆଖିରୁ ଲୁହ ଶୁଖିଗଲା
ଅଧରରୁ ହସ
ଝଲି ଗଲା ଝରି
ଦିଅଁ ହେଲା ଅଖରାରୀ
ବିଭୂତି ହେଲା ଚିତାଭସ୍ମ
ପ୍ରତିମାକୁ ବିସର୍ଜିଲି
ଏବେ ସମୁଦ୍ର ଗର୍ଭରେ ।

ଦୁଃଖ କ'ଣ ସତେ ସରିଯାଏ
କିଏ 'ଆହା' କରିଦେଲେ
ସୁଖ କ'ଣ ଫୁଲ ଭଳି
ଝରିପଡ଼େ
କିଏ ହସ ବିତରିଲେ ?

ଏ ସବୁ ମଣିଷଙ୍କ ପ୍ରଶ୍ନ
ନା ଦୁଃଖର ନିରୁତା ଉତ୍ତର
ଦୁଃଖ ଫେଡ଼ିଦେଲେ
ସୁଖ ହିଁ ବଳିପଡ଼େ
ଭାଗଶେଷ ଭଳି
ଆୟୁ ଭଳି ଭିକାରୀର
ଗଣିଲି ଭିତରେ ।

ଏ ତ ପିତୁଳା ଗଢ଼ିବା କଥା
ଭଳି, ମେଞ୍ଚାଏ ମାଟିରେ
ରକ୍ତ ଢାଳି ସମ୍ପର୍କ ବାଢ଼ିବା
ମିଛରେ ମିଛରେ
ଯାଉ ହଜିଯାଉ ସେ ପିତୁଳା
ପ୍ରତିମାର ଦିବ୍ୟ ଗନ୍ଧ
ନରକକୁ କଲ୍ଲେଳିତ କରୁ ।

ମେଞ୍ଚାଏ ମାଟି ତ
ମିଶିଯାଉ ହଜିଯାଉ
ଦୁଃଖର ସାଗରେ
ଅସରନ୍ତି ହସ କାନ୍ଦ
ଖୋଜୁଥାନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କ
ପିତୁଳା ମାନଙ୍କୁ ।

ଭୂମିରୁ ଆକାଶ ଯାଏଁ
ସ୍ଥିତିରୁ ଅସ୍ଥିତି ଭେଦି
ଉଦୟ, ଉଲ୍ଲାସ, କାୟାଦଣ୍ଡ
ଅତିକ୍ରାନ୍ତ କାମନାର
ଜ୍ୱଳନ୍ତ ଦୀପଶିଖା ତମେ ।

କଷ୍ଟବତ୍, ନୀଳାଚଳ ତମେ
ଚେତନାର ବିସ୍ତାରିତ କାନ୍ତି
ଗଗନରେ ପବନରେ
ମହକିତ ରୂପ ତମେ,
କାୟୋତ୍ସର୍ଗ
ଘନକୃଷ୍ଣ, ପାଷାଣର ମୂର୍ତ୍ତି ।

ମାୟାରେ ସମୋହିତ
ମୃଣ୍ମୟ ଶରୀର ମୋର
ଜାଣି ଶୁଣି ପିଇ ଯାଏ
ଅମୃତ ଜହର
ଆଦିମର, ସୁସୁପ୍ତିର
କଷଣ ସହଜ ଦେହ
ଅଜଗର ପ୍ରାୟ ।

ତମର ଗୋମତ ବପୁରେ
ହରିଦ୍ରାର, କୁକୁମର ଆଭା
ମଥାରେ କାଳର କୁଣ୍ଡଳୀ
ସପତନାଗର ବେଢ଼ଣ
ଲତାୟିତ ଆଜାନୁଲମ୍ବିତ ଭୁଜ
ଅପ୍ରମିତ ଅକଳନ ଆକର୍ଷ ଯୌବନ
ତମେ ଧ୍ୟାନରତ
ତମେ ମନୋମୟ ପ୍ରାଣ ।
ମେରୁପରି, ସପତ ସିନ୍ଧୁପରି
ତମ ମୁଦ୍ରିତ ଆଖିରୁ ଝରେ
ଢଳ ଢଳ କାରୁଣ୍ୟର ରସ
କପାଳରୁ ଧ୍ୟାନକ୍ଳାନ୍ତ
ଟୋପା ଟୋପା ରକ୍ତର ଚନ୍ଦନ ।

ତମ ପାଦତଳେ
ନିଷ୍ଠାପ ନିଦାଘ ପାହାଡ଼
ତାରିଆଡ଼େ ବେଢ଼ିଅଛି
ସୁନେଲି ଧାନର ଖେତ
ଜଂଜାଳର ଜନପଦ

ଶ୍ରୀପଦ ଶଂକୁଳ ବନ ।
ଆଗରେ ଲମ୍ବିଛି ମୋର
ମୁଣ୍ଡର ପାହତ
ମାଟିରୁ ଆକାଶ ଯାଏଁ
ସେଠି ତମେ ବିରାଜିଛ
ମାୟା ମୁକ୍ତ ଶୂନ୍ୟଦେହେ
ଯୁଗ ଯୁଗ ଧରି ।

ତପତ୍ୟୁତ ଘର୍ମଭଳି
କାବେରୀର ସେବତୀ ପାଖୁଡ଼ା ବେଶୀ
ସମୟ ପଖାଳୁ ଥାଏ
କାମନାର ପାହାଡ଼ ତଳେ
ରୂପା, ହୀରା, ଇନ୍ଦ୍ରନୀଳ ମଣି ।
ମୁଁ ଦିଗନ୍ତର ହେବି
ତମ ଭଳି ପ୍ରେମଦସ୍ତଦେହ ନେଇ
ଠିଆ ହେବି ପ୍ରେମିକାର
ଫେରନ୍ତା ବାଟରେ ।

ସେ ଅବା ଘେନିବ କିମିତି ମୋତେ
ସମୟତ ଧୋଇ ସାରିଥିବ
ରତିକ୍ଳାନ୍ତ ଝାଳ
ରୂପ ରଙ୍ଗ ଗନ୍ଧର ମହକ
ତଥାପି ଆଖିରେ ଥିବ ତାର
ଅସରନ୍ତି ଯମୁନାର ଭୋକ ।

ଗୋମତ !
ମୋର ଇଚ୍ଛାହୁଏ

କୋଳାଟି ତମକୁ ଦଣ୍ଡେହେଲେ
ଆକାଶ ବୁଲିଲା ପରି
ପୁଲକିତ କରି, ତମ ତପ ଦଣ୍ଡଦେହ

ମୁଁ ଦିଗମ୍ବର ହେବି
ତମ ଭଳି ପାଷାଣ ଦେହରେ
ସମୟର ବୁଲାଇ ମୋଡ଼ରେ
କୋଟି କଳ୍ପ ଧରି ।

Chitrasala - The Painter's Studio

is the second poetry anthology of the Painter, released on the 1st Death anniversary of his wife Avanti on 11th June 2000 .
The drawings have been made by the painter during his stay at Fluh on the Grifen lake, Switzerland in May 2000

ଚିତ୍ରକରକ ସାହିତ୍ୟ ରଚନା

ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ସାହିତ୍ୟ

ଶିବାନନ୍ଦ ଓ ଦିବ୍ୟଜୀବନ ୧୯୬୧

ଭଗବତ୍ ଗୀତା ୧୯୬୨

ପୌତ୍ର ସାହିତ୍ୟ

ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକକଳା ୧୯୮୯

ଓଡ଼ିଶାର ଆଦିବାସୀ କଳା ୧୯୮୯

ଓଡ଼ିଶାର କଳା ଓ ସ୍ଥାପତ୍ୟ ୧୯୮୯

ପ୍ରବନ୍ଧ

ଚିନ୍ମତେ ଇତି ୧୯୬୯

ଚିତ୍ରଭାଷା ଓ ଚିତ୍ରିତ ଭାଷା ୧୯୯୮

ରାମକଥାରେ କାବ୍ୟଭାଷା ଓ ଚିତ୍ରଭାଷା ୧୯୯୯

ଭାଗବତ ଚିତ୍ରଭାଷ୍ୟ ୨୦୦୦

କବିତା

ଅବତୀ (ଇଂଲିଶରେ ଅନୁଦିତ) ୧୯୮୮

ଚିତ୍ରଶାଳା ୨୦୦୦

ଜୀବନୀ

ଦିଗପହଣ୍ଡିର ବ୍ରହ୍ମ ମାଷ୍ଟ୍ରେ ୧୯୯୦

(ଇଂଲିଶ ଓ ହିନ୍ଦିରେ ଅନୁଦିତ)

ଗଳ୍ପ

ଭବସୁରା ଭବନାଥ ୧୯୯୨

ସୁନାମାଳ ୧୯୯୬

ଚିତ୍ରୋପନ୍ୟାସ

ସାୟୋନାରା ୧୯୯୮

ପୁନର୍ନିବା ୧୯୯୯